

Kadernota 2020

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Inleiding	4
Samen Duurzaam Vooruit 2018-2022: collegeprogramma in ontwikkeling	5
Actualiseren begrotingspositie	8
Startpositie financieel	8
Beschouwingen voorafgaand aan de begroting	9
Onontkoombaarheden	12
Wensen	15
Financieel beeld na onontkoombaarheden en wensen	20
Reserves	22
Overzicht belangrijkste reserves	22
Algemene Reserve	23
Beleidsreserve	24
Reserve 4 programma's	25
Risicoreserve Sociaal Domein (voorheen: transities)	25
Reserve grondexploitatie	26
Reserve onderwijshuisvesting	27
Nieuwe reserves	27
Risico's, verplichtingen en mogelijke verliezen	27
Exploitatierisico's	27
Grondexploitatierisico's	28
Verplichtingen en voorzieningen	29
Tarieven in de begroting 2020	29
De grote projecten in financiële zin	29
Besluitvorming	32
Bijlagen	33
Bijlage 1: Formulieren onontkoombaarheden	33

Bijlage 2: Formulieren wensen.....	45
Inhoud.....	69
Vooraf	71
1. Inleiding	71
2. hoofdstuk	72
Bijlage 1:	73

Inleiding

Inleiding

Aan de raad van de gemeente Waalwijk,

Wij bieden u de Kadernota voor de Begroting 2020 en de daarbij behorende meerjarenramingen voor de jaren 2021, 2022 en 2023 aan. Aan de hand van deze Kadernota, de door de raad reeds vastgestelde nota van uitgangspunten en de beschouwingen van de raad in het kaderstellend debat op 27 juni 2019 zullen wij de Begroting 2020 samenstellen.

Voor deze Kadernota is uitvoering van het collegeprogramma 2018 – 2022 “Samen duurzaam vooruit” het uitgangspunt.

In de Kadernota gaan wij vooral in op de financiële positie van de gemeente. Zowel voor wat betreft de begroting als met betrekking tot het vermogen. De Kadernota kent de volgende indeling:

- Samen duurzaam vooruit 2018 – 2022: collegeprogramma in ontwikkeling;
- Actualiseren van de begrotingspositie;
met overzicht onontkoombaarheden en wensen;
- Reserves;
- Risico's, verplichtingen en mogelijke verliezen;
- Tarieven.

In deze Kadernota 2020 treft u de volgende bijlagen aan:

- Formulieren onontkoombaarheden;
- Formulieren wensen.

De raad heeft de eigenstandige bevoegdheid om af te wijken van de overwegingen die wij gemaakt hebben en andere keuzes te maken dan wij gedaan hebben. Voor zover dit leidt tot aanvullend

beslag op begrotingsruimte, verwachten wij, zoals afgesproken, adequate oplossingen in de vorm van dekkingsvoorstellen.

De raad heeft de gelegenheid om het college kaders mee te geven voor de samenstelling van de Begroting 2020. Wij wensen u veel succes bij de voorbereiding.

Waalwijk, mei 2019,

Het college van b en w van de gemeente Waalwijk

Samen Duurzaam Vooruit 2018-2022: collegeprogramma in ontwikkeling

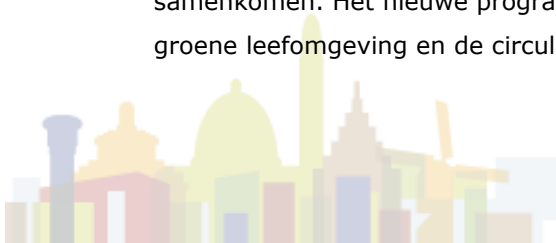
Inleiding

Het nieuwe college is iets meer een jaar onderweg. In het programma Samen Duurzaam Vooruit heeft de coalitie haar ambitie uitgesproken: duurzame stappen te zetten in Samenleving (People), Economie (Profit) en Klimaat (Planet). Vanuit de gedachte dat dit kan in balans, de vooruitgang in het ene domein gaat niet ten koste van de andere twee domeinen.

De 4 programma's

In 2016 is gestart met programmatische werken, daarmee hebben we een eerste stap gezet om de maatschappelijke opgaven centraal te stellen. Naast de programma's Binnenstad, Economie en Veiligheid zijn we in eind 2018 gestart met het programma Duurzaamheid.

In het programma Binnenstad werken we aan een compacter en aantrekkelijker centrum. De oprichting van een Bedrijven Investeringszone (BIZ) is in eerste instantie niet gelukt, maar het doel blijft om één overkoepelende organisatie van stakeholders met meer budget. De prijs van Logistieke Hot spot van Nederland en de prijs voor beste digitale dienstverlener voor ondernemers is een beloning voor de inzet om een aantrekkelijk vestigingsklimaat te realiseren. In deze kadernota zit een voorstel om de uitbreiding van de accountmanagers (de contactpersonen naar onze bedrijven) niet langer via het programma te financieren. Het programma Veiligheid blijft inzetten op vroegtijdige signalering, weerbaarheid en integriteit van inwoners, bedrijven en overheid. Nadrukkelijker zal de samenwerking gezocht worden met het sociaal domein. Samen met Loon op Zand en Heusden onderzoeken we de mogelijkheden om een onderzoeks-programma te starten naar ondermijning. Daarbij moet de lokale praktijk en weten-schappelijke kennis samenkomen. Het nieuwe programma Duurzaamheid heeft de focus op Planet: klimaat & Energie, groene leefomgeving en de circulaire economie. In deze kadernota zit het voorstel om een reserve

duurzaamheid te vormen van € 1 miljoen. Zo kunnen we snel doorschakelen van visie- en planvorming (bijvoorbeeld de Groene Agenda en de Regionale Energie en Klimaat Strategie) naar uitvoering.

Voor de vier programma's is in de begroting een reserve van € 1 miljoen gevormd voor maatregelen gericht op het behalen van de ambities in de programma's. Conform het collegeprogramma zullen we uw raad voor de Kadernota 2021 een evaluatie aanbieden van het programmatisch werken.

Beleidsvelden

Beleidsveld 0: Bestuur, Burgerzaken en Financiën

In het collegeprogramma schreven we dat 'In Waalwijk burger- en overheidsparticipatie op verschillende manieren vorm krijgt en vinden er diverse experimenten plaats'. Één van de experimenten is de verkenning naar de Burgerbegroting. In deze Kadernota worden daarvoor middelen gereserveerd. Het is aan de raad om later dit jaar een definitief besluit te nemen.

Het experiment van de zaterdagopenstelling, een ambitie uit het collegeprogramma, is gestart. We hopen daarmee het serviceniveau voor onze inwoners te vergroten. Dat is ook het doel achter het digitaliseren en digitaal aanbieden van de P&C producten zoals de jaarrekening en de begroting.

Op financieel gebied zitten er in deze Kadernota enkele specifieke maatregelen. Door de succesvolle ontwikkelingen van ons industrieterrein nemen de OZB opbrengsten toe. De kapitaallasten voor het GOL en IUP zijn opnieuw doorgelicht en leiden tot een negatieve bijstelling. Zie voor een toelichting paragraaf 3.3 (Onontkoombaarheden) van deze Kadernota.

Beleidsveld 2: Verkeer, Vervoer en Waterstaat

Mobiliteit en bereikbaarheid is voor Waalwijk van (economisch) levensbelang. Het college investeert extra in slimme mobiliteit. De komende maanden werken we aan het opstellen van visie en programma rondom Smart City met de focus op mobiliteit. De uitvoering van dit programma loopt vanaf 2020 tot aan het einde van deze collegeperiode. Slimme oplossingen leveren data op die weer gebruikt kunnen worden voor de ontwikkeling van nieuwe slimme oplossingen. Voor 2020 en 2021 wordt expertise en extra capaciteit ingezet voor aansturing van datavraagstukken, bundeling van data(analyse) vragen, het leggen van verbinding met het Smart City-programma, het initiëren van (pilot)dataprojecten en het centraal coördineren om deze nieuwe manier van werken te verankeren in de organisatie. Dekking komt uit de beleidsreserve.

Een aantal infrastructurele projecten zijn in het collegeprogramma aangemerkt als 'Majeure opgaven': Gebiedsontwikkeling Oostelijk Langstraat (GOL) en de Insteekhaven. De vorige collegeperiode is met deze projecten al een start gemaakt. Het is onze ambitie om de projecten in deze periode af te ronden. In hoofdstuk 7 vindt u de financiële vertaling van deze projecten.

Beleidsveld 3: Economie

We hebben de ambitie om een regionaal werkgelegenheidscentrum te zijn en blijven. Haven 8 West is volop in ontwikkeling. Om de aansluiting tussen onderwijs/arbeidsmarkt en bedrijven te versterken doen we een voorstel om het Leerwerkloket Midden-Brabant in de begroting op te nemen voor 2020 en 2021. Zie voor verdere toelichting op dit beleidsveld het kopje programma's.

Beleidsveld 4: Onderwijs

Het college werkt aan een vitale stad waarin iedereen meedoet. Onderwijs is daarvoor één van de bouwstenen. Taalhuis Waalwijk en de Schakelfunctionaris onderwijs (GGD functionaris) zijn in de begroting 2019 opgenomen.

Op het gebied van onderwijshuisvesting heeft de gemeenteraad in zijn vergadering van 13 december 2018 besloten een budget van € 305.000 beschikbaar te stellen voor de in pandige uitbreiding van basisschool Teresia en de kapitaallast ad € 16.775 vanaf 2020 als pre-prioriteit mee te nemen in de Kadernota 2020. Dit is verwerkt in deze kadernota, evenals een extra eenmalige voeding van de reserve onderwijshuisvesting.

Beleidsveld 5: Sport , Cultuur en Recreatie

We willen duurzame stappen vooruit zetten in Samenleving, Economie en Klimaat. We investeren in de kwaliteit van samenleven. Uit het coalitieprogramma: 'Goede welzijns- sport- en culturele voorzieningen zorgen ervoor dat mensen prettig samenleven..'.

Een goed voorbeeld van investeren in Samenleving en Klimaat, de balans gedachte van dit collegeprogramma, is het voorstel om middelen vrij te maken voor de Green Deal Sportvelden. Met het verbod op chemische bestrijdingsmiddelen per 2020 gaan we op een duurzamere manier onkruid bestrijden en zorgen voor goede sportvelden. In deze kadernota vindt u daartoe een voorstel.

Het coalitieprogramma kent diverse ambities voor het onderhoud en vernieuwing van sportaccommodaties. Bijvoorbeeld bij SSC. Voor deze ambities worden in deze Kadernota nu financiële middelen gereserveerd.

Beleidsveld 6: Sociaal Domein

In het sociaal domein gaan we van transitie, op goed opvangen van de decentralisaties, naar transformatie: door meer integraal te werken en beter gebruik te maken van voorliggende voorzieningen probeert de gemeente samen met haar partners te zorgen voor beter zorg en ondersteuning van onze inwoners.

Het college heeft in haar programma gesteld dat Waalwijkers de zorg aangeboden krijgen die noodzakelijk is: 'Op het moment dat er te weinig budget is, putten we uit de reserves'. Vanuit die ambitie doen we een voorstel in deze Kadernota om de reserve Sociaal Domein, indien nodig, aan te vullen tot een bedrag van €2 miljoen. Tegelijkertijd doen we een voorstel om de pilot wijk-ggz te verlengen en een praktijkondersteuner Jeugd GGZ te introduceren voor de jaren 2020 en 2021.

Beleidsveld 7: Volksgezondheid en Milieu

Waalwijk wil zich op een doelmatige wijze ontwikkelen tot een klimaatbestendige stad. Bij de uitvoering van haar watertaken dient de gemeente zich te houden aan de wettelijke kaders en beleidslijnen. Daarnaast werken we aan een gezonde leefomgeving. De gezondheid van Waalwijkers (schone lucht, geur en geluid) wordt integraal onderdeel van ruimte ontwikkelingen en staat centraal in de nieuwe Omgevingswet.

Zie voor verdere toelichting op dit beleidsveld het kopje programma's.

Beleidsveld 8: Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing

We streven naar een woningmarkt waar voor iedereen een geschikte plek is: groen, duurzaam, kwalitatief, gezond en betaalbaar. In 2020 is een bedrag van €50.000 nodig. Daarmee kunnen we uitvoering geven aan de Woonvisie en aan paragraaf 7.6 van het collegeprogramma. Daarin wordt onder andere benoemd de inzet op levensloopbestendige wijken en de kwaliteit van buurten, extra aandacht voor bepaalde doelgroepen zoals starters, het creëren van extra mogelijkheden voor experimenten met bijzondere woonvormen en inzet op particuliere woningverbetering.

In deze Kadernota vindt u ook een voorstel voor de invoering van verblijfsbelasting voor arbeidsmigranten. De inkomsten worden gebruikt integratie en participatie in onze gemeenschap. Een passend beleid op toezicht en handhaving hoort daar ook bij. Deze maatregel komt voort uit het collegeprogramma Samen Duurzaam Vooruit.

Actualiseren begrotingspositie

Startpositie financieel

Algemeen

De Begroting 2019 is door de gemeenteraad vastgesteld op 8 november 2018. Inmiddels is het Voorjaarsbericht 2019 opgesteld, waarbij ook is gekeken naar de meevallers in de jaarrekening 2018. Voor zover die meevallers doorwerking hadden naar 2019 en volgende jaren zijn deze meegenomen. De structurele effecten van het Voorjaarsbericht 2019 zijn in onderstaande tabel voor 2020 en verder weergegeven, met een splitsing tussen doorwerking vanuit het Najaarsbericht 2018 en nieuwe voorstellen. Inhoudelijke toelichting op deze wijzigingen zijn in het Voorjaarsbericht 2019 opgenomen.

Financieel beeld na voorjaarsbericht 2019

Onderaan de tabel zijn de effecten van dit voorjaarsbericht toegevoegd.

Bedragen x € 1.000	N=Nadeel	2020	2021	2022	2023
V=Voordeel					
<u>Begroting 2019</u>					

Basis begroting 2019	V 2.061	V 1.826	V 1.546	
1e begrotingswijziging	N 1.286	N 1.286	N 1.286	
Voor raadsbehandeling	V 775	V 540	V 260	
Amendement OZB (wijziging 2019-005)	N 58	N 58	N 58	
Raadsbesluit 8 november 2018	V 717	V 482	V 201	V 201
<u>Effecten Voorjaarsbericht 2019</u>				
Doorwerking Najaarsbericht 2018	N 430	N 430	N 430	N 430
Effect overige voorstellen	V 88	N 552	N 558	N 409
Totaal Voorjaarsbericht	N 342	N 982	N 988	N 839
Totaal voorafgaand aan Kadernota 2020	V 375	N 500	N 787	N 638

De cijfers 2020 – 2022 van bovenstaand financieel beeld zijn het uitgangspunt voor deze Kadernota 2020, dus voorafgaand aan onontkoombaarheden en wensen.

Beschouwingen voorafgaand aan de begroting

Beschouwingen voorafgaand aan de begroting

Uit bovenstaand financieel beeld blijkt dat de structurele doorwerking van het Voorjaars-bericht 2019 een substantieel negatief effect heeft op het financieel meerjaren beeld. Nog voordat onontkoombaarheden en wensen in deze Kadernota aan de orde zijn, is duidelijk dat zeer terughoudend met nieuwe (structurele) wensen moet worden omgegaan, dat er in structurele zin weinig tot geen ruimte is en dat dekkingsvoorstellen moeten volgen. Randvoorwaarde is en blijft

een begroting die structureel en reëel in evenwicht is. In de loop van het jaar hebben wij nader gekeken naar enkele "pijnpunten" in de begroting. Dit betreft de volgende punten, die hierna worden toegelicht:

- Bestendiging van bestaand beleid;
- Ontwikkelingen Sociaal Domein;
- Reserve Onderwijshuisvesting.

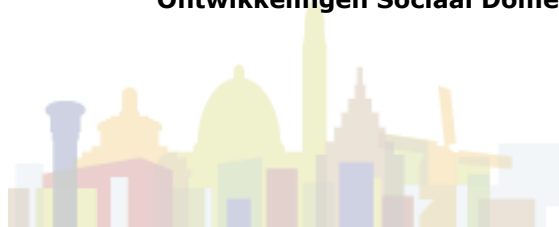
Bestendiging van bestaand beleid

Bestendiging van bestaand beleid zijn de toevoegingen die jaarlijks aan de begroting worden gedaan voor de dekking van kapitaallasten op de uitvoering van het Integraal Uitvoeringsprogramma (IUP) en voor extra onderhoud wegens areaaluitbreidingen. Dit is ook opgenomen in de door de raad vastgestelde nota van uitgangspunten voor de Begroting 2020. Vanuit de Begroting 2019 is dit gedaan tot en met de jaarschijf 2022, vanuit de Begroting 2020 dient hieraan de jaarschijf 2023 te worden toegevoegd. Hetzelfde geldt voor het effect van de areaaluitbreiding op de opbrengst onroerende zaakbelastingen, waarvan we het effect, evenals vorig jaar, hebben laten corresponderen met de jaarlijkse toevoeging aan het budget voor het onderhoud van openbaar groen wegens areaaluitbreiding. Met een verhoging van de OZB buiten inflatie is, conform het coalitieprogramma, geen rekening gehouden.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	<i>N = Nadeel</i>	<i>V= Voordeel</i>	2023
Bestendiging beleid naar 2023 toe:			
Kapitaallasten IUP etc.	N		281
Areaaluitbreidingen OZB	V		75
Onderhoud openbaar groen wegens areaaluitbreidingen	N		75
Totaal		N	281

N.B.: Daarnaast is nog een meerjarige herberekening van de kapitaallasten IUP gemaakt. Dit heeft geleid tot voordelen in de jaren 2019 en 2020, die in het Voorjaarsbericht 2019 al zijn opgenomen en tot nadelen in de jaren 2022 en 2023 van € 134.000 per jaar (en feitelijk structureel) , die samen met mutaties uit bovenstaande tabel onder de onontkoombaarheden in deze Kadernota 2020 zijn verwerkt.

Ontwikkelingen Sociaal Domein

Als gevolg van de transities Participatiewet, WMO en Jeugdzorg en de onzekerheden c.q. deels niet of slechts gedeeltelijk te beïnvloeden factoren, zijn er voor de gemeente blijvend risico's aan deze posten verbonden. Al bij het Voorjaarsbericht 2019 is getracht zo actueel mogelijk de lasten van deze posten meerjarig op te nemen. Daarnaast is met ingang van 2020 een extra voeding aan de reserve transities voor deze risico's Sociaal Domein opgenomen. Per onderdeel volgt hierna een korte toelichting van de actuele stand van zaken; voor uitgebreidere toelichtingen wordt verwezen naar het deel Sociaal Domein uit het Voorjaarsbericht 2019 en het hoofdstuk reserves in deze Kadernota.

Voor het deel **Participatiewet** is conform de geactualiseerde begroting 2019 en de ontwerpbegroting 2020 van Baanbrekers de bijdrage aan Baanbrekers meerjarig in de ramingen opgenomen. Dekking daarvoor was vanuit de oormerkingen algemene uitkering gemeentefonds beschikbaar. Aangezien de oorsprong van deze meerjaren mutaties in het jaar 2019 ligt, is een uitgebreidere toelichting daarop opgenomen in het Voorjaarsbericht 2019.

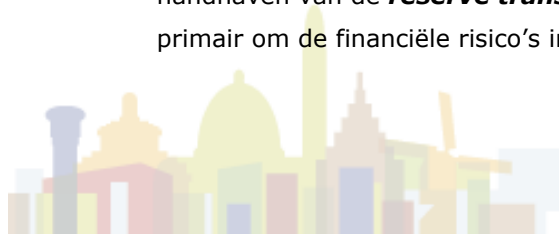
Voor de **WMO** (Wet Maatschappelijke Ondersteuning) is in het kader van het Voorjaars-bericht 2019 een zo actueel mogelijke herberekening voor alle deelbudgetten gemaakt. Dit leidt tot extra lasten in de exploitatie, waarvoor reeds in de begroting opgenomen oormerkingen vanuit de algemene uitkering gemeentefonds als dekking structureel zijn ingezet. Beschrijving van deze mutaties is opgenomen in het Voorjaarsbericht 2019.

Voor 2019 wordt het verwachte extra nadeel voor de **jeugdzorg** van € 995.000 gedekt uit de reserve transities (conform raadsbesluit 11 april 2019). In de jaren daarna wordt op basis van nog daadwerkelijk te effectueren beheersmaatregelen per jaar een dalend bedrag aan lasten in de exploitatie opgenomen (te beginnen met € 700.000 in 2020, met daarna steeds een daling van € 150.000 per jaar). Dit resulteert in extra lasten van € 700.000 voor 2020, € 550.000 voor 2021, € 400.000 voor 2022 en € 250.000 voor 2023. In tegenstelling tot 2019 worden deze bedragen met ingang van 2020 op voorhand niet meer gedekt uit de reserve transities, maar komen deze geheel ten laste van de exploitatie.

Naar aanleiding van de jaarrekening 2018 wordt nader onderzocht of en zo ja verdere structurele aanpassing van de raming voor jeugdzorg nodig is. Inmiddels zijn er ook signalen dat bij de Meicirculaire 2019 mogelijk vanuit het rijk een compensatie voor gestegen lasten Jeugdzorg richting gemeenten komt. Vooralsnog kunnen wij beide effecten in deze Kadernota 2020 nog niet kwantificeren. Dit blijft dus een risico. Indien hierover mee bekend is, zullen wij de raad informeren.

In het Najaarsbericht 2018 zijn structureel hogere lasten gemeld voor **regiotaxi** (€ 193.000) en **leerlingenvervoer** (€ 181.000). In het Voorjaarsbericht 2019 is daarover opgenomen dat taakstellend van iedere post € 50.000 aan lagere lasten met ingang van 2020 wordt opgenomen: nadere maatregelen moeten tot een structurele kostenreductie leiden.

In de raadsvergadering van 6 juli 2017 heeft de gemeenteraad ingestemd met het tot en met 2020 handhaven van de **reserve transities** op een niveau van € 2.000.000. Deze risicoreserve dient primair om de financiële risico's in het Sociaal Domein af te dekken. Daarbij is destijds bepaald dat

in de loop van 2020 voor de begroting 2021 de structureel benodigde budgetten, mede op basis van realisatiecijfers, voor uitvoering van de transities worden geraamd. Zoals hiervoor is aangegeven, is dit inmiddels bij het Voorjaarsbericht 2019 geëffectueerd.

Aan deze (mede op basis van realisatiecijfers) geactualiseerde ramingen, blijven nog steeds risico's verbonden, omdat het grotendeels open einde regelingen betreft. Daarom wordt voorgesteld om overeenkomstig de eerdere lijn uit het raadsbesluit van 2017, de reserve, indien nodig, jaarlijks aan te vullen tot een bedrag van € 2 miljoen. De reserve transities wordt voortaan, aansluitend op de term voor het desbetreffende beleidsveld, voor de duidelijkheid de **reserve Sociaal Domein** genoemd.

Reserve Onderwijshuisvesting

De reserve onderwijshuisvesting als egaliseringsreserve voor de baten en lasten verband houdend met onderwijshuisvesting blijft vooralsnog in stand. Afschaffen van de tot en met heden gevolgde methodiek leidt tot een op dit moment niet gewenste belasting van de exploitatiebegroting. Wel wordt naar aanleiding van het recent vastgesteld MIP de reserve in 2020 eenmalig met € 1 miljoen versterkt. De reserve geeft de mogelijkheid om ten minste tot 2027 de huidige en toekomstige lasten te dekken. Bij een volgend MIP zal deze situatie opnieuw worden bezien.

Onontkoombaarheden

Onontkoombaarheden

In onderstaand overzicht is aangegeven wat naar de mening van het college de onontkoombaarheden zijn. Het college wenst de betreffende bedragen op de begroting te brengen. Uitgebreidere toelichtingen op de onontkoombaarheden treft u als bijlagen bij deze Kadernota aan.

Bedragen x €		2020	2021	2022	2023
1.000	N=Nadeel V=Voordeel				
1	SALHA hogere bijdrage 2020	-7	-7	-7	-7
2	Green deal sportvelden	-121	-121	-97	-97
	Green deal sportvelden	21	21	17	17
3	Inbedding Leerwerkloket Midden-Brabant	-23	-23	0	0
4	Trekkenwand De Leest	-19	-19	-19	-19

5	Onderwijs: Basisschool Teresia	-17	-17	-17	-17
	Onderwijs: Basisschool Teresia	17	17	17	17
6	Extra kapitaallasten Insteekhaven	0	350	-120	-120
7	Areaaluitbreiding OZB herberekening niet-woningen	400	550	700	700
	Onderhoud groen wegens areaaluitbreiding	-60	-83	-105	-105
8	Areaaluitbreiding OZB	0	0	0	75
	Onderhoud groen wegens areaaluitbreiding	0	0	0	-75
9	Kapitaallasten IUP	0	0	-134	-415
10	Kapitaallasten Gebiedsontwikkeling Oostelijk Langstraat (GOL)	0	0	-520	-520
Totaal onontkoombaarheden		V 19	V 66	V 28	V 56
		1	9	5	6

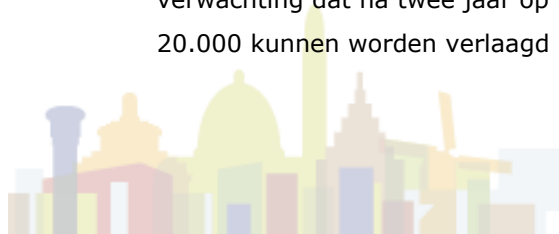
Verkorte toelichting onontkoombaarheden

1. Bijdrage aan SALHA (archief)

De bijdrage 2020 en verder aan streekarchief SALHA wordt, naast nominale stijging, op basis van de begrotingen 2020 structureel met € 7.000 verhoogd voor activiteiten e-depot.

2. Green deal sportvelden

Met het verbod op gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen met ingang van 2020 ontstaat een andere kijk op onkruidbestrijding. Met de komst van de green deal verandert het curatief handelen naar preventief handelen en op die manier wordt voorkomen dat onkruid een kans krijgt op de velden. Dit preventief handelen houdt in dat meer mechanische bewerkingen van een veld nodig zijn. Getracht wordt de green deal zo goedkoop en adequaat mogelijk uit voeren, met daarbij de verwachting dat na twee jaar op basis van ervaringen op alle velden (per saldo) de lasten met € 20.000 kunnen worden verlaagd

3. Inbedding Leerwerkloket Midden-Brabant

Het Leerwerkloket Midden Brabant is mede ontstaan door een stimuleringsregeling vanuit het Rijk - met financiële bijdragen van het UWV en de gemeente Tilburg - in 2015 en heeft zich in de afgelopen jaren bewezen. Er is sprake van regionale dienstverlening met een moderne arbeidsmarktinfrastructuur, waarbij er bereik is onder inwoners en ondernemers in de regio. Voorstel is om de bijdrage aan het Leerwerkloket voor 2020 en 2021 in de begroting op te nemen.

4. Trekkenwand De Leest

Op grond van een eerder raadsbesluit worden de kapitaallasten van de investering in de trekkenwand bij De Leest als pre-prioriteit opgenomen in de Kadernota 2020

5. Onderwijs: Basisschool Teresia

De gemeenteraad heeft in zijn vergadering van 13 december 2018 besloten een budget van € 305.000 beschikbaar te stellen voor de in pandige uitbreiding van basisschool Teresia en de kapitaallast ad € 16.775 vanaf 2020 als pre-prioriteit mee te nemen in de Kadernota 2020.

6. (Extra) kapitaallasten Insteekhaven

In de meerjarenbegroting 2019 is met ingang van 2021 € 350.000 per jaar aan kapitaallasten van de insteekhaven opgenomen. Door het 1 jaar later gereed komen, vallen de kapitaallasten in 2021 vrij (een éénmalig voordeel van € 350.000). In 2022 en verder zit dus al € 350.000 aan kapitaallasten voor de insteekhaven in de ramingen. Door twee aanvullende voorstellen nemen deze kapitaallasten met respectievelijk € 100.000 en € 20.000 structureel toe met ingang van 2022.

7. Areaaluitbreiding OZB-herberekening niet-woningen / onderhoud areaal

Op het industrieterrein Haven Waalwijk is recent een groot aantal bouwvergunningen afgegeven. Deels is op die percelen al gestart met de bouw en is een inschatting gemaakt vanaf welk moment dit leidt tot extra OZB niet-woningen. Deze extra OZB stijgt met ingang van 2020 uit boven de jaarlijks standaard opgenomen hogere OZB-opbrengst vanwege autonome ontwikkelingen. In het betreffende gebied moet ook onderhoud worden verricht. Hiervoor is een stelpost onderhoud opgenomen ter hoogte van 15% van de toename van de OZB-opbrengst.

8. Areaaluitbreiding OZB 2023 / onderhoud areaal

Conform gebruikelijke systematiek is het effect van areaaluitbreiding in laatste jaar (2023) opgenomen conform de nota van uitgangspunten 2020. Dit betekent € 75.000 aan zowel extra OZB-opbrengst (baten) als aan extra budget onderhoud groen vanwege autonome groei in het te onderhouden areaal.

9. Kapitaallasten IUP

In het kader van het Voorjaarsbericht 2019 is meerjarig het IUP geheel opnieuw doorerekend. Voor de jaren 2019 en 2020 levert dat incidentele voordelen op (zie hiervoor het Voorjaarsbericht 2019). Met ingang van 2022 leidt de herberekening tot een structureel nadeel van € 134.000 per

jaar. Daarnaast zijn in 2023 de kapitaallasten IUP bijgeraamd met € 281.000, zoals opgenomen in de door de raad vastgestelde Nota van Uitgangspunten 2020.

10. Kapitaallasten Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (GOL)

Bij doorlichting van de meerjarenbegroting ter voorbereiding op de Kadernota is naar voren gekomen dat een deel van de kapitaallasten abusievelijk niet opgenomen is. Op basis van de huidige inzichten worden de werkzaamheden betrekking hebbende op het GOL in 2021 afgerond. Op grond van de nota afschrijvingsbeleid dient vanaf 2022 rekening gehouden te worden met de kapitaallasten van € 520.000 per jaar.

Wensen

Wensen

In onderstaand overzicht is aangegeven wat naar de mening van het college de wensen zijn. Het college wenst de betreffende bedragen op de begroting te brengen. Uitgebreidere toelichtingen op de wensen treft u als bijlagen bij deze kadernota aan.

Bedragen x €			2020	2021	2022	2023
1.000	N=Nadeel	V=Voordeel				
1	Datagedreven werken		-105	-105	0	0
	Dekking Datagedreven werken		105	105	0	0
2	Formatie / Capaciteit BOA's		-60	-60	0	0
3	Formatie / Capaciteit Handhavers		-150	-150	-150	-150
	Formatie / Capaciteit Handhavers, bestaand budget		87	30	0	0
4	Formatie-uitbreiding juridische capaciteit		-156	-156	0	0
5	Accountmanagement economie		-150	-150	0	0
6	Onderwijs: eenmalig bijstorten in reserve		-1.000	0	0	0

	Dekking uit algemene reserve	1.000	0	0	0
7	Verblijfsbelasting arbeidsmigranten	339	951	951	951
8	Wijk-ggz / aanpak verwarde personen	-66	-66	0	0
9	Kinderboerderij 't Erf	-25	-25	0	0
10	Aanvulling budget Woonvisie 2019 (e.v.)	-16	0	0	0
11	Generatiepact	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
12	Burgerbegroting	-150	-1.150	0	0
	Burgerbegroting --> dekking 2020 beleidsreserve	150	1.150	0	0
13	Inzet praktijkondersteuner JJGZ huisartsenpraktijken	-48	-48	0	0
14	Instellen reserve duurzaamheid	-1.000	0	0	0
	Dekking uit algemene reserve	1.000	0	0	0
15	Instellen reserve sport	-1.000	0	0	0
	Dekking uit algemene reserve	1.000	0	0	0
16	Leerstoel ondermijning	-38	-38	0	0
Totaal wensen		N 28 3	V 28 9	V 80 1	V 80 1

Toelichting wensen

1. Datagedreven werken (€ 105.000 in 2020 en 2021)

Digitalisering, informatietechnologie en data zijn in dit tijdperk in toenemende mate belangrijk. Data biedt grote kansen en het slim gebruik maken van die data beïnvloedt onze manier van werken en organiseren. Datagedreven werken helpt om kennis over de stad te verzamelen en om inzicht te krijgen in trends en ontwikkelingen. Voor 2020 en 2021 wordt expertise en extra capaciteit ingezet voor aansturing van datavraagstukken, bundeling van data(analyse) vragen, het leggen van verbinding met het Smart City-programma, het initiëren van (pilot)dataproyecten en het centraal coördineren om deze nieuwe manier van werken te verankeren in de organisatie. Dekking komt uit de beleidsreserve.

2. Formatie / capaciteit BOA's (€ 60.000 in 2020 en 2021)

De inzet van een BOA die zich specifiek kan richten op Haven 1 t/m 8 is niet alleen in 2019 noodzakelijk. Ook in de komende jaren (2020 en 2021) is het belangrijk om in dit gebied BOA-capaciteit te organiseren. Richting het bedrijfsleven zijn toezeggingen (meer dan eens) gedaan om intensief te handhaven op overtredingen, zoals het parkeerverbod voor vrachtwagens op Haven 1 t/m 8. Daarnaast is er sprake van een doorontwikkeling van de truckparking, wat het noodzakelijk maakt om aan de handhavingskant extra inzet te organiseren.

3. Formatie / capaciteit handhavers (structureel € 150.000)

Enige jaren geleden was er landelijk sprake van dat bouwtoezicht geprivatiseerd zou gaan worden middels de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen. Voor gemeenten zou dit betekenen dat er minder capaciteit nodig is op toezicht en handhaving ten aanzien van bouw, omdat dit door de markt zou worden geregeld. Die nieuwe wetgeving is er nog steeds niet en het ziet er niet naar uit dat die er gaat komen. Vooruitlopend op de nieuwe wetgeving was destijds tijdelijk een aflopend inhuurbudget voor handhavers in de begroting opgenomen. Om het handhavingsniveau te behouden op het niveau waarin we nu zitten, is het belangrijk om de capaciteit gelijk te houden.

4. Formatie-uitbreiding juridische zaken (€ 156.000 in 2020 en 2021)

Met het voorstel tot uitbreiding van de juridische zaken wordt voor de periode van heden tot en met 2021, de capaciteit en kwaliteit van de juridische advisering (bestuurs- en privaatrechtelijk) op het gebied van veiligheid en integriteit verbeterd. In 2019 wordt dit gefinancierd uit de reeds bestaande reserve voor de programma's; voor 2020 en 2021 zijn de noodzakelijke middelen als wens in deze Kadernota opgenomen.

5. Formatie accountmanagement economie (€ 150.000 in 2020 en 2021)

Tot op heden is de uitbreiding van accountmanagement gefinancierd uit tijdelijke middelen, o.a. middelen voor programmamanagement. Nu wordt het tijdelijke activiteit met twee jaar verlengd. Door een gerichte inzet van accountmanagers die te werk gaan op basis van een accountplan, dat periodiek wordt geactualiseerd, wordt een stap gezet in de verbetering van het vestigingsklimaat van Waalwijk. Na twee jaar zal de account-functie worden geëvalueerd en aan de hand hiervan zal

worden gezien welke structurele formatie noodzakelijk is om een adequate invulling te kunnen geven aan de account-functie. Bij de kadernota 2022 zal de raad hierover nader worden geïnformeerd.

6. Onderwijs: eenmalig bijstorten in reserve (€ 1 miljoen)

Vooralsnog wordt reserve huisvesting onderwijs gecontinueerd. Gelet op de besluit-vorming over het MIP (raad 13 december 2018), met de daarin voorliggende voorstellen, wordt de reserve vanuit de algemene reserve met € 1 miljoen versterkt.

7. Verblijfsbelasting arbeidsmigranten (baten 2020 € 339.000, dan € 951.000 per jaar)

In het coalitieakkoord Samen duurzaam vooruit 2018-2022 is opgenomen dat het college overweegt om nachtverblijfbelasting in te voeren voor kort verblijvende arbeidsmigranten. Niet om extra inkomsten te verwerven, maar om de kosten van toezicht en handhaving te dekken. In de beleidsnotitie arbeidsmigratie Waalwijk 2018 (december 2018) is besloten dat de gemeente Waalwijk actief regie gaat voeren op het proces van participatie en integratie van arbeidsmigranten. Het college zal in samenspraak met stakeholders een concreet plan van aanpak met actiepunten ontwikkelen en vaststellen. Het aantal arbeidsmigranten zal de komende jaren toenemen.

Daadwerkelijke invoering van verblijfsbelasting met ingang van 2020 is haalbaar. Voorstel is om uit te gaan van een tarief van € 1,25 per nacht. Indien hiertoe besloten wordt moet de raad voor 1 januari 2020 de verordening vaststellen. Met terugwerkende kracht invoeren is fiscaal-juridisch niet mogelijk.

8. Wijk-GGZ / aanpak verwarde personen (€ 66.000 in 2020 en 2021)

In 2018 is een pilot gestart met een wijk-ggz'er, een functionaris die incidenten met verwarde personen probeert te voorkomen en aan de slag gaat met de personen die wel voor eventuele overlast zorgen en/of waarbij toeleiding naar zorg gewenst is. Deze pilot is erg succesvol gebleken en zodoende in 2019 verlengd. Voorstel is om ook voor 2020 en 2021 deze functie te verlengen. De structurele invulling zal worden betrokken bij de eerder afgesproken evaluatie van het team WIJZ.

9. Kinderboerderij 't Erf (€ 25.000 in 2020 en 2021)

Voor in ieder geval de eerste 2 jaar dient een budget van € 25.000 beschikbaar gesteld te worden om de continuïteit van kinderboerderij 't Erf te waarborgen in combinatie met een beleid dat past in de huidige wet- en regelgeving. Tegenwoordig en zeker gericht op de toekomst dient een kinderboerderij te worden aangepast richting natuureducatie en een meer multifunctionele accommodatie om een grotere maatschappelijke rol te vervullen. We willen samen met de kinderboerderij en het bedrijfsleven activiteiten en sociaal maatschappelijke initiatieven ontwikkelen om de kinderboerderij meer exposure te bieden.

10. Aanvulling budget Woonvisie 2019 (€ 16.000 in 2020)

Eind 2019 wordt een nieuwe Woonvisie vastgesteld. Voor de uitvoering is een bedrag beschikbaar van € 34.000. In 2019 is een bedrag van €50.000 nodig. Daarmee kunnen we uitvoering geven aan de Woonvisie en aan paragraaf 7.6 van het coalitie-programma. Daarin wordt onder andere benoemd de inzet op levensloopbestendige wijken en de kwaliteit van buurten, extra aandacht voor bepaalde doelgroepen zoals starters, het creëren van extra mogelijkheden voor experimenten met bijzondere woonvormen en inzet op particuliere woningverbetering.

11. Generatiepact ("p.m.")

Mogelijk maken dat oudere medewerkers duurzaam door kunnen werken in de gemeente Waalwijk en mobiliteitskansen genereren voor de andere of nieuwe medewerkers.

Er is inmiddels onderzoek verricht naar een aantal varianten die de insteek van een generatiepact hebben, oudere stromen geleidelijk uit met een gedeeltelijke korting op het salaris en jongeren krijgen kansen. Daarnaast kent de gemeentelijke overheid een demotieregeling. Medewerkers kunnen op verzoek van de werkgever korter gaan werken en krijgen een afbouwende korting op het salaris. Er zal worden gezocht naar een combinatie van beide regelingen. Deze regelingen kennen allebei een smeermiddel om ouderen te laten uitstromen, waardoor jongeren kunnen instromen. Wat e.e.a. exact gaat kosten, wordt nog nader onderzocht.

12. Burgerbegroting (€ 150.000 in 2020 en € 1.150.000 in 2021)

Met de burgerbegroting krijgen inwoners de mogelijkheid om de plus te bepalen, om te bepalen waar en hoe er extra geïnvesteerd moet worden. Vanuit het kader om de economische opbrengsten van de Noordkant A59 in te zetten voor het vergroten van de leefbaarheid aan de Zuidkant A59 stellen we voor om € 1.000.000 beschikbaar te stellen vanuit de beleidsreserve zolang deze middelen uit de Noordkant van de A59 toereikend hiervoor zijn. Op deze manier bepalen inwoners ook echt de plus, omdat er niet bezuinigd hoeft te worden om middelen vrij te maken voor de Burgerbegroting. Vooralsnog worden middelen beschikbaar gesteld voor:

- 2020 en 2021 per jaar € 100.000 voor kosten projectleider en € 50.000 werkbudget;
- 2021 € 1.000.000 Burgerbegrotingsbudget.

13. Inzet praktijkondersteuner JJGZ huisartsenpraktijken (€ 48.000 in 2020 en 2021)

In de regio Hart van Brabant wordt in het kader van innovatie een aantal pilots uitgevoerd. Eén van de pilots die aanwijsbaar effectief is (inhoudelijk en financieel) gebleken, gaat over het verbinden van een praktijkondersteuner jeugd - GGZ (POH-er) aan huisartsenpraktijken. Deze praktijkondersteuner jeugd GGZ zorgt er voor dat huisartsen al vroegtijdig jeugdigen met GGZ – problematiek kunnen doorverwijzen naar de POH-er en deze kan vervolgens een diagnose stellen. De functie wordt voorlopig tot en met 2021 gecontinueerd. De structurele invulling zal worden betrokken bij de eerder afgesproken evaluatie van team WIJZ.

14. Instellen nieuwe reserve duurzaamheid (€ 1 miljoen)

De lokale, maar ook landelijke ambities betreffende de energietransitie worden steeds duidelijker. Om in 2043 klimaatneutraal te zijn moeten gemeentes en regio's aan de gang. De gemeente is in eerste instantie in de lead om de energietransitie vorm te geven. Voorstel is om vanuit de algemene reserve € 1 miljoen te storten in een reserve duurzaamheid. In een nog verder uit te werken plan kunnen bestedingsvoorstellen duurzaamheid worden voorgelegd, bijvoorbeeld voor beleid en projectleiding energietransitie.

15. Instellen nieuwe reserve sport (€ 1 miljoen)

Voor het beleidsveld sport ontbreekt op dit moment een beleidskader. Het college wenst te komen tot een algehele kadernota sport. Daarin wordt voor de onderdelen buitensportaccommodaties, zwembaden, binnensportaccommodaties, sportbeleid / sportstimulering en tarieven het beleid uiteengezet. Voorafgaand aan het daadwerkelijk door de gemeenteraad vaststellen van een kadernota sport, speelt op korte termijn een aantal zaken (waaronder accommodatie SSC), dat niet kan wachten op die nota. Om tot die tijd toch (extra) zaken m.b.t. sport geregeld te krijgen, is het voorstel om uit de algemene reserve € 1 miljoen te onttrekken en te storten in een (nieuwe) reserve sport.

Uit deze reserve kunnen ook de (extra) kosten voor het opstellen van de kadernota sport worden gefinancierd.

16. Leerstoel ondermijning (€ 38.000 in 2020 en 2021)

Mede uitgedaagd door de provincie, die vanuit het programma Veerkrachtig Bestuur heeft opgeroepen om na te denken over bestuurlijke innovatie en experimenten, is het idee ontstaan om een leerstoel ondermijning in te stellen (vooralsnog voor een periode van vier jaar). Het doel is te komen tot een wetenschappelijke onderbouwing van de inzet van wetgeving in relatie tot het beter effectief kunnen handelen, waardoor de aanpak van ondermijning wordt versterkt. Dit betekent, aan de hand van fieldlabs, praktijk en wetenschap met elkaar in verbinding brengen. In breed perspectief moet de leerstoel bijdragen aan het voorkomen en een effectieve aanpak van alle vormen van criminaliteit of vermenging € 150.000 per jaar. Waalwijk wil voor een periode van 2 jaar een bijdrage leveren gelijk verdeeld over de deelnemende gemeenten en in 50-50 cofinanciering met de provincie, tot een maximum € 37.500 per jaar. Na twee jaar willen wij de effectiviteit meten en op basis daarvan bij de kadernota 2022 een besluit nemen over een mogelijk vervolg.

Financieel beeld na onontkoombaarheden en wensen

Financieel beeld na onontkoombaarheden en wensen

Bedragen x €			2020	2021	2022	2023
1.000	N=Nadeel	V=Voordeel				

Geactualiseerde startpositie	V 375	N 500	N 787	N 638	
Onontkoombaarheden	V 191	V 669	N 285	N 566	
Sub-totaal na onontkoombaarheden	V 566	V 169	N 1.072	N 1.204	
Wensen	N 283	V 289	V 801	V 801	
Sub-totaal na wensen	V 284	V 457	N 271	N 403	
Optionele dekking:					
Afzien prijscomp. 2020 jaarschijf 2022	0	0	V 440	V 440	
Financieel beeld 2020-2023	V 284	V 457	V 169	V 37	

Nadat de effecten van alle voorstellen aan onontkoombaarheden en wensen zijn verwerkt, resteert bovenstaand financieel beeld. Na 2020 en 2021 slaat het voordeel om in een nadeel voor 2022 en verder.

Hoewel bovenstaande cijfers richting begroting 2020 zeker nog gaan wijzigen, stellen we voor om, mocht dat t.z.t. noodzakelijk zijn, vanaf 2022 de structurele prijscompensatie 2020 niet door te voeren:

Door een zogenaamde kaasschaafmethode toe te passen in de vorm van het achterwege laten van de jaarlijkse ophoging van de direct beïnvloedbare (3.8-) posten van de begroting. De omvang van deze posten bedraagt circa € 22 miljoen. In de nota van uitgangspunten is voor 2020 een prijscompensatie opgenomen van 2%. Dit betekent dat bij keuze van deze optie € 440.000 aan structurele dekkingsmiddelen gevonden kan worden. Voorstel is om deze korting pas met ingang van de jaarschijf 2022 te effectueren.

Met inachtneming van dit voorstel ontstaat bij de Kadernota 2020 een financieel meerjaren beeld dat structureel een reël in evenwicht is. Dit kader vormt de basis voor de verdere uitwerking van de begroting 2020 conform de nota van uitgangspunten 2020.

Nog niet bekende gegevens Meicirculaire 2019

We moeten hierbij direct opmerken dat de begrotingspositie in belangrijke mate wordt bepaald (en onder druk staat) door de algemene uitkering uit het gemeentefonds. In het bovenvermelde perspectief is rekening gehouden met de stand van zaken uit de op dit moment meest recente circulaire over het gemeentefonds, de decembercirculaire 2018.

Benadrukt wordt nogmaals dat eerst meer duidelijkheid en zekerheid ontstaat bij – in eerste instantie – de Meicirculaire 2019 en later de daadwerkelijke samenstelling van de begroting.

Over de uitkomsten van de Meicirculaire 2019 zal uw raad zo snel mogelijk en in ieder geval voorafgaand aan het kaderstellend debat van 27 juni a.s. worden geïnformeerd.

Reserves

Overzicht belangrijkste reserves

Overzicht belangrijkste reserves

In de jaarrekening 2018 is een compleet overzicht van alle reserves per 31 december 2018 opgenomen (staat D bij de jaarrekening 2018). In deze Kadernota worden alleen de (beleidsmatig) meest relevante reserves nader toegelicht.

De belangrijkste reserves zullen zich naar verwachting als volgt ontwikkelen:

Bedragen x € 1.000	2019
Algemene reserve	15.197
Beleidsreserve	6.500
Reserve 4 programma's	1.178
Reserve transities / Sociaal Domein	2.018
Reserve grondexploitatie	5.000

Reserve onderwijshuisvesting	4.818
------------------------------	-------

Algemene Reserve

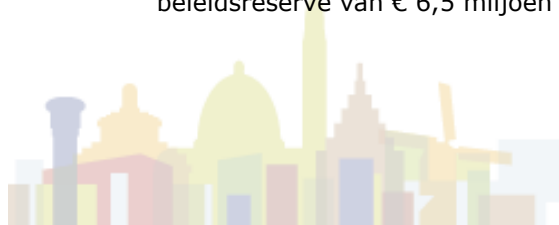
Algemene reserve

De Algemene Reserve bedraagt per 1 januari 2019 € 15.197.000 (na verwerking van de effecten van de jaarrekening 2018).

In 2019 kan de Algemene Reserve zich naar huidig inzicht en op basis van hetgeen we in deze Kadernota voorstellen als volgt ontwikkelen.

Bedragen x € 1.000	2019
Stand per 1 januari	15.197
<u>Onttrekkingen 2019:</u>	
Aanvulling reserve transitie	-2.000
Banenaafsprak / quotumregeling	-80
Jeugdwerkloosheidsvrije zone	-47
Naar egaliseringsreserve reisdocumenten	-581
Toevoeging grondexploitatie	p.m.
Stand per 31 december	12.489

Per 1 januari 2019 is het resultaat van de jaarrekening 2018 (incl. toevoeging uit de grondexploitatie) en de in de begroting 2019 opgenomen onttrekking voor de vorming van de beleidsreserve van € 6,5 miljoen al verwerkt in de stand van de algemene reserve.

In 2020 zijn nog de volgende onttrekkingen voorzien:

- Dekking voorstel Banenafpraak -80
- Aanvulling reserve onderwijshuisvesting -1.000
- Instellen nieuwe reserve duurzaamheid -1.000
- Instellen nieuwe reserve sport -1.000

Eind 2019/ begin 2020 komt de algemene reserve op basis van nu bekende gegevens uit op € 9.489.000. Afhankelijk van hoe de reserve Sociaal Domein zich ontwikkelt in de jaren 2019 en verder, is er tot en met 2022 de afspraak dat die reserve zo nodig vanuit de algemene reserve met (maximaal) € 2 miljoen per jaar wordt aangevuld. Voor 2019 is dit al verwerkt.

Beleidsreserve

Beleidsreserve

Bedragen x € 1.000	2019
Stand per 1 januari	6.500
<u>Onttrekkingen 2019/2020</u>	
Primaire begroting 2019	-3.180
Stand per 31 december	3.320

In 2020 zijn nog de volgende onttrekkingen voorzien:

- Conform primaire begroting 2019 -1.030
- Kadernota 2020: Datagedreven werken -105
- Kadernota 2020: Burgerbegroting -150

In 2021 zijn nog de volgende onttrekkingen voorzien:

- Kadernota 2020: Datagedreven werken -105
- Kadernota 2020: Burgerbegroting -1.150

Rekening houdend met deze mutaties is er nog een bestedingsruimte in de beleidsreserve van € 780.000.

Reserve 4 programma's

Reserve 4 programma's

Per 1 januari 2019 bedraagt deze reserve € 1.178.000. Tot eind 2020 worden uit deze reserve in 2019 en 2020 voorstellen gedekt ten behoeve van de programma's veiligheid, binnenstad, economie en duurzaamheid. De verwachting is dat deze reserve eind 2020 nihil zal zijn.

Risicoreserve Sociaal Domein (voorheen: transities)

Risicoreserve Sociaal Domein

In de raadsvergadering van 6 juli 2017 heeft de gemeenteraad ingestemd met het tot en met 2020 handhaven van de **reserve transities** op een niveau van € 2.000.000. Deze risicoreserve dient primair om de financiële risico's in het Sociaal Domein af te dekken. Daarbij is destijds bepaald dat in de loop van 2020 voor de begroting 2021 de structureel benodigde budgetten, mede op basis van realisatiecijfers, voor uitvoering van de transities worden geraamd. Zoals eerder is aangegeven, is dit inmiddels bij het Voorjaarsbericht 2019 geëffectueerd.

Aan deze (mede op basis van realisatiecijfers) geactualiseerde ramingen, blijven nog steeds risico's verbonden, omdat het grotendeels open einde regelingen betreft. Daarom wordt voorgesteld om, overeenkomstig de eerdere lijn uit het raadsbesluit van 2017, de reserve, indien nodig, jaarlijks aan te vullen met € 2 miljoen. De reserve transities wordt voortaan, aansluitend op de term voor het desbetreffende beleidsveld, voor de duidelijkheid de **reserve Sociaal Domein** genoemd.

Bedragen x€ 1.000	2019
Stand per 1 januari	18
Bijstorten (2019, raad 11 april 2019)	2.000
Bijdrage aan extra lasten jeugdzorg	-995
Reorganisatie team WIJZ	-514
Stand per 31 december	509

In het raadsvoorstel van 11 april 2019 is de reserve aangevuld met € 2 miljoen, mede ter dekking van de in hetzelfde voorstel gemelde extra lasten 2019 voor de jeugdzorg van € 995.000. Eerder was al besloten dat het nadeel van de reorganisatie van team WIJZ van € 514.000 per jaar in zowel 2019 als in 2020 ten laste van de reserve gebracht wordt. Eind 2019 is op basis van nu bekende gegevens de reserve nog € 509.000, maar rekening houdende met het bedrag in 2020 voor dekking reorganisatie team WIJZ nihil.

Overigens was op het moment van het raadsvoorstel van 11 april het geringe restant-saldo van € 18.000 uit de jaarrekening 2018 nog niet bekend.

Reserve grondexploitatie

Reserve grondexploitatie

Ten aanzien van de reserve grondexploitatie heeft de raad bepaald dat er een buffer aanwezig dient te zijn van € 5 miljoen. Het eventuele meerdere dient per 31 december (jaarrekening) afgestort te worden aan de Algemene reserve. Indien er sprake is van een tekort dient de reserve aangevuld te worden vanuit de Algemene reserve.

Op basis van de meest recente nota grondexploitatie, deze wordt gelijktijdig met het vaststellen van de jaarrekening 2018 door de raad behandeld, kan er per eind 2018 een bedrag van € 5,5 miljoen vanuit de reserve grondexploitatie aan de Algemene reserve worden toegevoegd.

Daarnaast is in deze nota grondexploitatie, op basis van de meerjarenprognoses voor de complexen waarvoor een exploitatieopzet door de raad is vastgesteld en voor de complexen waarvoor een exploitatieovereenkomst is gesloten, in beeld gebracht wat de geprognosticeerde winsten zijn voor de komende jaren.

Op basis van deze doorrekeningen is de verwachting dat de winstneming voor 2019 zeer gering zal zijn. Voor 2020 bedraagt de winstverwachting ongeveer € 1 miljoen en voor 2021 gaat het om een bedrag van ongeveer € 18 miljoen. Voor de jaren hierna is de verwachting dat er geen winst meer genomen kan worden, dit zal dan voor het eerst pas weer in 2026 zijn.

Indien de winsten daadwerkelijk gerealiseerd zijn en toegevoegd kunnen worden aan de reserve grondexploitatie zal het saldo van de reserve in 2020 en 2021 boven de vastgestelde minimumgrens van € 5 miljoen uitkomen en kan er afstorting plaatsvinden naar de Algemene reserve.

Hierbij wordt opgemerkt dat door het toepassen van de POC methode (conform het Besluit Begroting en Verantwoording) het zeer aannemelijk is, mede gelet op de reeds verkochte percelen in 2019, dat er eerder winst genomen moet worden in relatie tot de geprognosticeerde winsten bij planafsluiting.

In het kader van verschuldigde vennootschapsbelasting wordt er jaarlijks een bedrag van € 180.000 onttrokken uit de Reserve grondexploitatie. In 2018 is de exploitatieopzet voor het nieuwe complex Haven 8 West vastgesteld. Teneinde de vennootschapslasten van dit complex vast te stellen en de reeds in exploitatie zijnde complexen te herijken, worden momenteel berekeningen

uitgevoerd. Mocht de uitkomst en advisering daar aanleiding toe geven dan zal een en ander ter besluitvorming worden voorgelegd.

Reserve onderwijshuisvesting

Reserve onderwijshuisvesting

In paragraaf 3.2 (beschouwingen voorafgaand aan de begroting) is al aangegeven dat de huidige systematiek voor de financiering van onderwijshuisvesting zo blijft. Wel wordt in deze Kadernota in 2020 nog € 1 miljoen aan deze reserve toegevoegd.

Nieuwe reserves

Nieuwe reserves

In deze Kadernota worden een tweetal nieuwe reserve opgenomen:

- **Reserve Duurzaamheid**

Vanuit de algemene reserve wordt in 2020 € 1 miljoen gestort in nieuwe reserve duurzaamheid. Nadere bestedingsvoorstellen zullen t.z.t. aan de raad worden voorgelegd.

- **Reserve sport**

Vanuit de algemene reserve wordt in 2020 € 1 miljoen gestort in de nieuwe reserve sport. Voorafgaand aan de nog op te stellen kadernota sport, zijn middelen nodig om een aantal zaken om korte termijn op te lossen en ook dekking te hebben voor de uitvoeringskosten van de beleidsnota. Nadere bestedingsvoorstellen zullen t.z.t. aan de raad worden voorgelegd.

N.B.:

De egalisatiereserve reisdocumenten is vanaf het Voorjaarsbericht 2019 opgenomen en daar verder toegelicht.

Risico's, verplichtingen en mogelijke verliezen

Exploitatierisico's

Exploitatierisico's

De risico's die in de exploitatiebegroting worden gelopen zijn uitgeschreven in de para-graaf weerstandsvermogen die behoort bij de begroting en jaarrekening. Dit resulteert in een benodigde weerstandscapaciteit die wordt afgezet tegen de beschikbare weerstands-capaciteit. Daarnaast is voor 2020 een inschatting gemaakte op basis van hetgeen in deze kadernota wordt voorgesteld.

De bedragen luiden als volgt:

Bedragen x € 1.000	Rekening 2017	Rekening 2018	Begroting 2019	Kadernota 2020
Beschikbare weerstandscapaciteit	25.347	31.684	26.371	33.582
Benodigde weerstandscapaciteit	13.700	19.900	19.700	19.900
Weerstandsratio	1,85	1,59	1,34	1,69

Een ratio voor het weerstandsvermogen van 1,0 tot 1,4 wordt voldoende geacht, een ratio boven 1,4 is ruim voldoende.

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat op basis van huidige gegevens uit het totaal van de algemene reserve, de reserve grondexploitatie en stille reserves per 1 januari 2020, vermeerderd met de geraamde opbrengst OZB 2020 en onvoorzien.

De benodigde weerstandscapaciteit 2020 is op basis van actuele gegevens conform de jaarrekening 2018.

Grondexploitatie-risico's

Grondexploitatie-risico's

De reserve grondexploitatie geldt als algemene buffer voor alle risico's binnen de grondexploitatie. Aan de reserve worden onafwendbare verliezen onttrokken en (tussentijdse) winstnemingen toegevoegd. Zoals bij onderdeel 4.6 in deze kadernota is aangegeven is door de raad bepaald dat deze reserve minimaal € 5 mln moet bedragen. Een saldo beneden dit minimum moet direct vanuit de Algemene reserve worden aangevuld. De hoogte van de reserve grondexploitatie wordt jaarlijks in de nota grondexploitatie heroverwogen.

Om de risico's binnen de grondexploitatie zoveel mogelijk beheersbaar te houden wordt jaarlijks, gelijktijdig met het opstellen van de jaarrekening, een Nota grondexploitatie opgesteld. Hierin vindt een jaarlijkse actualisatie van de kostprijsberekeningen plaats. Indien er sprake is van onafwendbare risico's wordt er ter grootte van de eindwaarde van het gecalculeerde verlies een voorziening getroffen ten laste van de reserve grondexploitatie. Per eind 2018 is er voor een bedrag van ongeveer € 2,1 miljoen aan voorzieningen gevormd.

Verplichtingen en voorzieningen

Verplichtingen en voorzieningen

Voor zover toekomstige verplichtingen niet gedekt kunnen worden in de exploitatie(begroting) dienen hiervoor voorzieningen te worden gevormd.

Dit is gebeurd tot een bedrag van € 5.500.000 (naar de toestand 31-12-2018).

De belangrijkste voorzieningen zijn:

• Voorziening onderhoud gebouwen	€	600.000
• Voorziening wethouderspensioenen APPA*	€	1.700.000

*Deze voorziening is op grond van gewijzigde regelgeving in 2015 gevormd als toereikende verplichting voor de uitbetaling van pensioenen aan wethouders. Pensioenen worden betaald ten laste van de voorziening (niet t.l.v. de exploitatie). De benodigde omvang van de voorziening moet van jaar tot jaar berekend worden.

Daarnaast is er een tweetal vermogensbestanddelen die op grond van de voorschriften (BBV) als voorziening worden aangemerkt omdat zij ten laste van heffingen gevormd zijn:

• Voorziening afvalstoffenheffing	€	1.900.000
• Voorziening riolering	€	1.300.000

Tarieven in de begroting 2020

Tarieven in de begroting 2020

Alle tarieven worden op basis van de door de raad vastgestelde nota van uitgangspunten voor de samenstelling van de begroting 2020 aangepast met het inflatiepercentage van 2,0% voor het jaar 2020. Voor de jaren daarna wordt noch aan de batenkant, noch aan de lastenkant rekening gehouden met inflatie.

In deze Kadernota is onder de wensen het voorstel opgenomen tot invoering van een verblijfsbelasting arbeidsmigranten.

Voor het overige worden in deze Kadernota geen tariefverhogingen voorgesteld.

Bij de begroting 2020 kan de raad nog nadrukkelijk de afweging maken over de voorgenomen tariefaanpassingen.

De grote projecten in financiële zin

De grote projecten in financiële zin

In dit hoofdstuk wordt een nadere toelichting gegeven op de volgende 3 belangrijke projecten:

- Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (GOL)
- Insteekhaven
- Museum PLUS

Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (GOL)

In het GOL werken partijen samen om projecten rond de A59 te ontwikkelen en te realiseren. De provincie is de gebiedsregisseur in samenwerking met de gemeenten Heusden, Waalwijk, 's-Hertogenbosch en het Waterschap Aa en Maas.

Het GOL is belangrijk voor de toekomstige bereikbaarheid en duurzame ontsluiting van Waalwijk en Oostelijke Langstraat. Door de economische groei en ontwikkelingen aan de noordkant van de A59 neemt het verkeer toe, waardoor een integrale aanpak essentieel is. Met het GOL moet de verkeersdruk in de kernen verminderen en moet Waalwijk ook in de toekomst bereikbaar en leefbaar blijven.

Op dit moment is het nog niet mogelijk een exacte planning te geven voor de uitvoering van de GOL-plannen. Uitvoering kan starten zodra het door Provinciale Staten vastgestelde inpassingsplan onherroepelijk is. Dit is het geval na afronding van de procedure bij de Raad van State. Op dit moment is nog niet bekend wanneer de zitting bij de Raad van State plaatsvindt.

In afwachting van de behandeling bij de Raad van State gaan de voorbereidende werkzaamheden door. Daarom tekenden de provincie Noord-Brabant, de gemeenten Waalwijk, Heusden en 's-Hertogenbosch en Waterschap Aa en Maas op 19 februari 2019 een uitvoeringsovereenkomst. Deze overeenkomst bevat afspraken over de uitvoering, het beheer en het onderhoud van de projecten in de Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat.

De bijdrage van de gemeente Waalwijk voor het GOL bedraagt € 21,9 miljoen. Hiervan is in 2013 reeds een bedrag van € 1,6 miljoen door de raad beschikbaar gesteld.

Voor de dekking van deze bijdrage is steeds uitgegaan van een verhoging van de OZB voor bedrijven (€ 188.000 per jaar), inzet van de reserve mobiliteit (per eind 2018 bedraagt het saldo van deze reserve € 6,8 miljoen) en voor het restant wordt in de begroting rekening gehouden met een bedrag voor kapitaallasten.

Voor het berekenen van deze jaarlijkse kapitaallast wordt conform de nota van uitgangspunten uitgegaan van een rentepercentage van 1,5% en conform de nota waarderings- en afschrijvingsbeleid met een afschrijvingstermijn van 40 jaar. In het huidige meerjarenbeeld wordt met ingang van 2022 rekening gehouden met een jaarlijkse kapitaallast van € 520.000.

In het najaar 2019 zal naar verwachting een voorstel tot kredietvoting aan de raad worden voorgelegd.

Insteekhaven

Door de aanleg van de insteekhaven wordt de bereikbaarheid van Waalwijk over water vergroot en worden de transportmogelijkheden verder uitgebreid. De insteekhaven maakt onderdeel uit van de multimodale regio Midden-Brabant en zal bijdragen aan het vestigingsklimaat van dit gebied.

In januari 2019 is het bestemmingsplan Oostelijke insteekhaven door de raad vastgesteld en inmiddels onherroepelijk in werking getreden.

Begin april is door de raad ingestemd met de aankoop van jachthaven Scharloo in Waspik. De overdracht zal begin 2020 kunnen plaatsvinden. Hiermee is een oplossing gekomen voor de huisvestingsproblematiek van de Waalwijkse watersporters.

Momenteel loopt de aanbestedingsprocedure met vijf partijen.

Op basis van de huidige planning zal in september 2019 een voorstel voor de gunning en kredietvoting ter besluitvorming aan de raad kunnen worden voorgelegd.

Hierbij zal dan worden uitgegaan van een uitsplitsing naar een krediet voor de aanleg van de insteekhaven en het vaststellen van een exploitatieopzet voor de uit te geven gronden aan de insteekhaven.

De aanlegkosten van de insteekhaven worden geactiveerd conform de nota waarderings- en afschrijvingsbeleid. Dit betekent jaarlijkse rente- en afschrijvingslasten gedurende een periode van 60 jaar. In het huidige meerjarenbeeld wordt rekening gehouden met een jaarlijkse kapitaallast van € 470.000 met ingang van 2022.

Daarnaast zal voor de kosten en opbrengsten met betrekking tot de uitgeefbare grond een exploitatieopzet aan de raad worden voorgelegd.

Museum PLUS

De voorbereiding van de nieuwe huisvesting aan het Raadhuisplein voor het Schoenen en Leermuseum ligt op schema en de geprognosticeerde totaalinvestering is momenteel conform de door de raad aangegeven intentie (€ 9,9 miljoen).

Belangrijke mijlpalen zijn:

- 11 oktober 2018: de raad is akkoord gegaan met Programma van Eisen voor verdere uitwerking en inrichtingsplan Museum Plus, beiden vervaardigd door Tinker Imagineers. De raad is geïnformeerd over de besteding van het voorbereidingskrediet en is een aanvraag voor een vervolg (bouw)voorbereidingskrediet aangekondigd.
- 21 maart 2019: de raad is geïnformeerd over actuele stand van zaken:

* Vanwege wijziging in de aard van de werkzaamheden is een nieuwe gemeentelijk projectleider aangesteld;

- * Een bouwkundig architect, een installatieadviseur en een partij voor ontwerp en uitvoering van de inrichting zijn gecontracteerd;
- * Op basis van de stukken van Tinker is een schetsontwerp (SO) uitgewerkt, welk ontwerp aan de raad in concept is gepresenteerd.
- * De kosten voor uitvoering van dit SO zijn op prijspeil februari 2019 geraamd. Op basis van dit nieuwe nauwkeuriger kosteninzicht is de investeringsbegroting geactualiseerd. Deze begroting sluit op de beoogde 9,9 mln.
- * De planning van 11 oktober 2018 kent een kleine vertraging. De nu lopende ontwerpfase betreft het voorlopig ontwerp (VO) dat rond de zomervakantie 2019 zal worden afgerond.
- mei 2019: raadsvoorstel voor een vervolg(bouw)voorbereidingskrediet van €800.000. Daarmee komen de totale voorbereidingskosten op €1.700.000, die passen binnen de totale voorgenomen investering van € 9,9 miljoen.
- september 2019: nog te plannen informatieavond voor de raad over het uitgewerkte definitief ontwerp, de daarop gebaseerde totaal-investeringsraming en de meest actuele planning.
- januari 2020: nadat de aanbiedingen uit aanbestedingen bekend zijn, volgt raadsvoorstel om krediet ter beschikking te stellen voor uitvoering/bouw van het project. Ten behoeve van dit besluit worden voorgelegd: de definitieve plannen (de bestekken), de investeringsbegroting n.a.v. bindende aanbiedingen o.b.v. de bestekken en wordt inzicht gegeven in de toekomstige exploitatie van het Schoenen en Leer museum.
- juni 2021: beoogde datum voor ingebruikname van de nieuwe huisvesting door het Schoenen en Leermuseum.

Besluitvorming

Besluitvorming

Zoals u weet, stelt de raad de Kadernota niet vast, maar wordt de raad verzocht om in te stemmen met de door het college in de Kadernota vastgelegde beleidsrichting alsmede met de door het college voorgestane mutaties ter verwerking in de begroting 2020 en de daarbij behorende meerjarenramingen.

Op basis van de kaderstelling door de raad zullen wij vervolgens de begroting 2020 en het daarbij behorend meerjarenperspectief samenstellen.

Wij gaan ervan uit – en wij zullen ons daartoe inspannen – dat het begrotingsjaar 2020 sluitend aan de raad kan worden voorgelegd. Voor zover wij afwijken van de in deze Kadernota door de raad geaccordeerde mutaties, zullen wij dit expliciet in de begroting vermelden.

Bijlagen

Bijlage 1: Formulieren onontkoombaarheden

Overzicht voorstellen college

Bedragen x €		2020	2021	2022	2023
1.000	N=Nadeel V=Voordeel				
1	SALHA hogere bijdrage 2020	-7	-7	-7	-7
2	Green deal sportvelden	-121	-121	-97	-97
	Green deal sportvelden	21	21	17	17
3	Inbedding Leerwerkloket Midden-Brabant	-23	-23	0	0
4	Trekkenwand De Leest	-19	-19	-19	-19
5	Onderwijs: Basisschool Teresia	-17	-17	-17	-17
	Onderwijs: Basisschool Teresia	17	17	17	17
6	Extra kapitaallasten Insteekhaven	0	350	-120	-120
7	Areaaluitbreiding OZB herberekening niet-woningen	400	550	700	700
	Onderhoud groen wegens areaaluitbreiding	-60	-83	-105	-105
8	Areaaluitbreiding OZB	0	0	0	75
	Onderhoud groen wegens areaaluitbreiding	0	0	0	-75
9	Kapitaallasten IUP	0	0	-134	-415

10	Kapitaallasten GOL	0	0	-520	-520
Totaal onontkoombaarheden		V 19	V 66	V 28	V 56
		1	9	5	6

Hieronder worden bovenstaande individuele voorstellen onontkoombaarheden nader toegelicht.

Voorstellen onontkoombaarheden

Onderwerp	Hogere bijdrage SALHA / e-depot			
Nummer	0.01			
Team	TIBF			
Productnummer/-naam	513 Gemeentearchief			
	Jaar van uitvoering en totale jaarlast			
Bedragen x € 1.000,-	2020	2021	2022	2023
Lasten	7	7	7	7
Baten				
Saldo	N 7	N 7	N 7	N 7
Korte toelichting m.b.t. ontwikkeling				
In de kadernota SALHA (raad 28-3-2019) is aangegeven, dat de bijdrage voor de gemeente Waalwijk in 2020 € 7.000 wordt verhoogd (naast loon- en prijsontwikkelingen) voor de realisatie van het e-depot.				
Wettelijk verplicht? NB: wet noemen	Niet verplicht, maar Keuzevrijheid			

onontkoombaar	
X	Ja / XXX
Beoogde prestaties/effecten: Wat willen we bereiken?	
<p>Hogere bijdrage aan SALHA voor de realisatie van het e-depot om te komen tot een verdergaande digitalisering en digitale dienstverlening. Een e-depot is noodzakelijk voor een toekomstbestendig archiefbeheer. Zonder e-depot kan gemeente Waalwijk geen digitale dossiers overdragen aan de archiefbewaarplaats SALHA.</p>	
Investeringskosten	n.v.t.
Personele consequenties	n.v.t.
Overige werkplekkosten	n.v.t.
Totale exploitatiekosten	n.v.t.

Onderwerp	Green Deal sportvelden			
Nummer	0.02			
Team	TSPO			
Productnummer/-naam	503	Sportparken		
	Jaar van uitvoering en totale jaarlast			
Bedragen x € 1.000,-	2020	2021	2022	2023
Lasten	121	121	97	97
Baten	21	21	17	17

Saldo	N 100	N 100	N 80	N 80
-------	-------	-------	------	------

Korte toelichting m.b.t. ontwikkeling

Volgens de Europese Richtlijn duurzaam gebruik pesticiden (EG 2009/128) moet het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen worden geminimaliseerd of verboden in gebieden die door het brede publiek of door kwetsbare groepen worden gebruikt. Deze verplichting is dus van toepassing op sportvelden, waaronder ook golfbanen worden verstaan.

Het Kabinetsbeleid is er op gericht om het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op verhardingen per begin 2016 en het gebruik op overige terreinen per november 2017 te verbieden, behoudens enkele aangewezen uitzonderingen waaronder sportvelden (zie brief van 6 februari 2014 aan de Tweede Kamer, Kamerstukken II, 2013/15, 27 858, nr. 227). De reden voor de uitzondering voor sportvelden is dat het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen niet in zijn geheel achterwege gelaten kan worden zonder dat de speelkwaliteit en de veiligheid voor de sporters zou worden geschaad.

Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu W.J. Mansfeld heeft in bovengenoemde brief van 6 februari 2014 gemeld dat het aantal uitzonderingen voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen buiten de landbouw binnen enkele jaren tot een minimum wordt gereduceerd en dat met betrokken organisaties afspraken worden gemaakt om dat te bereiken. Hiertoe is in 2015 de Green Deal sportvelden ondertekend. Hiermee willen betrokken partijen bereiken dat:

- met ingang van het jaar 2020 geen gewasbeschermingsmiddelen meer worden gebruikt op sportvelden behalve in die situaties waarin dat strikt noodzakelijk is;
- dat beargumenteerde voorstellen worden gedaan voor die situaties waarin het gebruik van bepaalde gewasbeschermingsmiddelen vooralsnog noodzakelijk is;
- dat in die resterende situaties alleen gewasbeschermingsmiddelen met een laag risico worden ingezet, zodra die voor de betreffende toepassing beschikbaar en voldoende effectief zijn.

Met het verbod op gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen ontstaat een andere kijk op onkruidbestrijding. Traditioneel is hierin op sportvelden steeds curatief gehandeld. Met de komst van de Green Deal verandert dit naar preventief handelen en op die manier voorkomen dat onkruid een kans krijgt op de velden. Dit preventief handelen houdt in dat meer mechanische bewerkingen van een veld nodig zijn. Ten opzichte van de kosten voor het onderhoud aan de velden in de afgelopen jaren heeft dit duurzaam onderhoudsregime een kostenverhogend gevolg. Een aantal sportvelden in de gemeente Waalwijk is sinds de zomer van 2018 reeds chemievrij beheerd. Dit project had als doel een inschatting te krijgen van de kostenverhoging per veld en met deze achtergrondinformatie het gemeentebestuur een voorstel te kunnen doen voor een structurele verhoging van het onderhoudsbudget voor de 35 sportvelden in de gemeente Waalwijk.

Getracht wordt de green deal zo goedkoop en adequaat mogelijk uit voeren, waarbij ook ervaringen van anderen worden meegenomen (o.a. bij projecten in Denemarken). Met daarbij de verwachting dat na twee jaar op basis van ervaringen op alle velden de lasten met € 20.000 kunnen worden verlaagd.

N.B.: de lasten van dit voorstel zijn exclusief BTW €100.000 / € 80.000, maar moeten met BTW in de begroting worden opgenomen (in totaal € 121.000 / €97.000). Via de SPUK-regeling wordt de BTW gecompenseerd, vandaar dat € 21.000 / € 17.000 aan baten is opgenomen.

Wettelijk verplicht? NB: wet noemen	Niet verplicht, maar onontkoombaar	Keuzevrijheid
Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden	n.v.t.	Nee
Beoogde prestaties/effekten: Wat willen we bereiken?		
Zie tekst hiervoor.		
Investerings	n.v.t.	
Personele consequenties	n.v.t.	

Overige werkplekkosten	n.v.t.
Totale exploitatiekosten	Zie tabel met totale jaarlast.

Onderwerp	Inbedding Leerwerkloket Midden-Brabant			
Nummer	0.03			
Team	Maatschappelijke ontwikkeling			
Productnummer/-naam	616 Uitstroombestelling			
	Jaar van uitvoering en totale jaarlast			
Bedragen x C 1.000,-	2020	2021	2022	2023
Lasten				
Baten	23	23	0	0
Saldo	N 23	N 23	0	0
Korte toelichting m.b.t. ontwikkeling				
<p>Het Leerwerkloket Midden Brabant is mede ontstaan door een stimuleringsregeling vanuit het Rijk - met financiële bijdragen van het UWV en de gemeente Tilburg - in 2015 en heeft zich in de afgelopen jaren bewezen. Er is sprake van regionale dienstverlening waarbij er bereik is onder inwoners en ondernemers in de regio. Het initiatief staat landelijk bekend als vooruitstrevende dienstverlening die past bij een moderne arbeidsmarktinfrastructuur. Zeker nu (om)scholing en een leven lang leren meer en meer noodzaak worden voor bedrijven en werkenden om de snel veranderende ontwikkelingen op de arbeidsmarkt het hoofd te bieden.</p> <p>Voorstel is om de bijdrage aan het Leerwerkloket voor 2020 en 2021 in de begroting op te nemen.</p>				
Wettelijk verplicht? NB: wet noemen	Niet verplicht, maar onontkoombaar	Keuzevrijheid		
	We vinden dat het Leerwerkloket past bij modern arbeidsmarktbeleid.	Ja		
Beoogde prestaties/effeten: Wat willen we bereiken?				
<p>Er is sprake van regionale dienstverlening waarbij er bereik is onder inwoners en ondernemers in de regio. De taken van het Leerwerkloket zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Laagdrempelig advies voor alle inwoners op uiteenlopende leervragen en advies over om- en bijscholing gericht op kansrijke beroepen. • Advies aan MKB op duurzame inzetbaarheid van werknemers en om 'een leven lang leren' te stimuleren. • Kennis in de regio terugbrengen bij professionals op het thema 'een leven lang leren'. 				

- Een programma te ontwikkelen op het thema HR voor het MKB in samenwerking met station 88.
- Aan de taken van het Leerwerkloket is het Mobiliteitscentrum toegevoegd dat bedrijven en werknemers adviseert over de mogelijkheden tot omscholing bij dreigende werkloosheid. Voor deze taak zijn separaat middelen verkregen.

Investeringen	n.v.t.			
Personele consequenties	n.v.t.			
Overige werkplekkosten	n.v.t.			
Totale exploitatiekosten	Zie tabel met totale jaarlast.			

Onderwerp		Trekkenwand De Leest	
Nummer	0.04		
Team	TMAO		
Productnummer/-naam	509	Kunst en kunstzinnige vorming	
			Jaa
Bedragen x € 1.000,-		2020	
Lasten	19		
Baten			
Saldo	N	19	
Korte toelichting m.b.t. ontwikkeling			
Voor noodzakelijke vernieuwing van de trekkenwand van De Leest is op 15 november 2018 bij raadsbesluit een kr voor het eerst vanaf het jaar 2020 in de begroting opgenomen; afschrijving in 15 jaar. Dekking komt uit beschikbaar opgenomen in deze Kadernota 2020.			

Wettelijk verplicht? NB: wet noemen	Niet verplicht, maar onontkoombaar
	X (raadsbesluit)
Beoogde prestaties/effecten: Wat willen we bereiken?	
Noodzakelijke vernieuwing van de trekkenwand van De Leest.	
Investerings	€ 428.294, voor dekking
Personele consequenties	n.v.t.
Overige werkplekkosten	n.v.t.
Totale exploitatiekosten	zie toelichting

Onderwerp	<i>Inpandige uitbreiding basisschool Teresia, Waalwijk</i>			
Nummer	0.05			
Team	Maatschappelijke ontwikkeling			
Productnummer/-naam	407 Huisvesting bijzonder basisonderwijs			
	Jaar van uitvoering en totale jaarlast			
Bedragen x € 1.000,-	2020	2021	2022	2023
Lasten	17	17	17	17
Baten	-17	-17	-17	-17
Saldo	0	0	0	0
Korte toelichting m.b.t. ontwikkeling				

De gemeenteraad heeft in zijn vergadering van 13 december 2018 besloten een budget van € 305.000 beschikbaar te stellen voor de in pandige uitbreiding van basisschool Teresia en de kapitaallast ad € 16.775 vanaf 2020 als pre-prioriteit mee te nemen in de Kadernota 2020. In het betreffende raadsvoorstel zijn de overwegingen om in te stemmen met het door schoolbestuur Stichting Leerrijk! ingediende verzoek tot deze uitbreiding aangegeven. Het streven van Stichting Leerrijk! om bij de aanvang van het schooljaar 2019-2020 de uitbreiding in gebruik te nemen én de hiermee samenhangende noodzaak om per omgaande te starten met de voorbereiding / uitvoering van de werkzaamheden (waarbij het schoolbestuur zelf bouwheer is), was aanleiding om de kapitaallast van de uitbreiding vanaf 2020 als pre-prioriteit aan te melden. De realisering van de in pandige uitbreiding (waarbij het schoolbestuur optreedt als bouwheer) loopt wat vertraging op. Naar verwachting zal de uitbreiding niet bij aanvang van het nieuwe schooljaar, maar in november 2019 in gebruik kunnen worden genomen. De school kan tot uiterlijk 31 december 2019 gebruik blijven maken van wijkgebouw De Amstel.

Wettelijk verplicht? NB: wet noemen	Niet verplicht, maar onontkoombaar	Keuzevrijheid		
Wet op het primair onderwijs	Onontkoombaar	Nee		
Beoogde prestaties/ effecten: Wat willen we bereiken?				
Adequate huisvesting van basisschool Teresia. Op basis van het huidige leerlingenaantal van de school en de leerlingenprognose voor de komende 15 jaar heeft de school recht op permanente uitbreiding van het gebouw. De uitbreiding wordt in pandig gerealiseerd. Met deze uitbreiding kan het huidige én het toekomstige aantal leerlingen passend worden gehuisvest.				
Investeringsbedrag exclusief BTW	BTW	Afschrijvingstermijn	Omvang kapitaallasten	Bijdragen uit subsidies/ reserves
€ 252.066	€ 52.934	25 jaar	€ 16.775	Via reserve onderwijshuisvesting
Investeringsjaar	2019	Ingangsjaar kapitaallasten		2020
Overige werkplekkosten	n.v.t.			
Totale exploitatiekosten	zie toelichting			

Onderwerp	Kapitaallasten insteekhaven			
Nummer	0.06			
Team	TREW			
Productnummer/-naam	208 Exploitatie havencomplex			
	Jaar van uitvoering en totale jaarlast			
Bedragen x € 1.000,-	2020	2021	2022	2023
Lasten	0	-350	120	120

Baten				
Saldo	0	V 350	N 120	N 120
Korte toelichting m.b.t. ontwikkeling				
In de meerjarenbegroting 2019 is met ingang van 2021 € 350.000 per jaar aan kapitaallasten van de insteekhaven opgenomen. Door het 1 jaar later gereed komen, vallen de kapitaallasten in 2021 vrij (een éénmalig voordeel van € 350.000).				
In 2022 en verder zit dus al € 350.000 aan kapitaallasten voor de insteekhaven in de ramingen. Door twee aanvullende raadsvoorstellen nemen deze kapitaallasten met respectievelijk € 100.000 en € 20.000 structureel toe met ingang van 2022.				
Wettelijk verplicht? NB: wet noemen	Niet verplicht, maar onontkoombaar		Keuzevrijheid	
	Ja (o.a. raadsbesluiten)		Nee	
Beoogde prestaties/effeten: Wat willen we bereiken?				
Realisatie insteekhaven.				
Investeringsbedrag exclusief BTW	BTW	Afschrijvingstermijn	Omvang kapitaallasten	Bijdragen uit subsidies/reserves
Investeringsjaar		Ingangsjaar kapitaallasten		
Personele consequenties	n.v.t.			
Overige werkplekkosten	n.v.t.			
Totale exploitatiekosten	n.v.t.			

Onderwerp	Areaaluitbreiding OZB niet-woningen / onderhoud groen
Nummer	0.07
Team	TVVB / TORV
Productnummer/-naam	062 OZB niet-woningen / 504 Onderhoud openbaar groen

	Jaar van uitvoering en totale jaarlast			
Bedragen x € 1.000,-	2020	2021	2022	2023
Lasten	60	83	105	105
Baten	400	550	700	700
Saldo	V 340	V 467	N 595	N 595
Korte toelichting m.b.t. ontwikkeling				
<p>Op het industrieterrein Haven Waalwijk is recent een groot aantal bouwvergunningen afgegeven. Deels is op die percelen al gestart met de bouw en is een inschatting gemaakt vanaf welk moment dit leidt tot extra OZB niet-woningen. Deze extra OZB stijgt uit boven de jaarlijks standaard opgenomen hogere OZB-opbrengst vanwege autonome ontwikkelingen.</p> <p>In het betreffende gebied moet ook onderhoud worden verricht. Hiervoor is een stelpost onderhoud opgenomen ter hoogte van 15% van de toename van de OZB-opbrengst.</p>				
Wettelijk verplicht? NB: wet noemen		Niet verplicht, maar onontkoombaar	Keuzevrijheid	
		Ja (reële ontwikkeling)	Nee	
Beoogde prestaties/effecten: Wat willen we bereiken?				
Investerings	n.v.t.			
Personele consequenties	n.v.t.			
Overige werkplekkosten	n.v.t.			
Totale exploitatiekosten	n.v.t.			

Onderwerp	Areaaluitbreiding OZB / onderhoud groen 2023
Nummer	0.08
Team	TVVB / TORV
Productnummer/-naam	061 OZB woningen / 504 Onderhoud openbaar groen

	Jaar van uitvoering en totale jaarlast			
Bedragen x € 1.000,-	2020	2021	2022	2023
Lasten				N 75
Baten				V 75
Saldo				0
Korte toelichting m.b.t. ontwikkeling				
Conform gebruikelijke systematiek in laatste jaar (2023), zoals opgenomen in Nota van Uitgangspunten 2020. Dit betekent € 75.000 aan extra OZB-opbrengst (baten) en € 75.000 aan extra budget onderhoud groen vanwege autonome groei in het te onderhouden areaal.				
Wettelijk verplicht? NB: wet noemen		Niet verplicht, maar onontkoombaar	Keuzevrijheid	
		X (raadsbesluit nota van uitgangspunten)	Nee	
Beoogde prestaties/effecten: Wat willen we bereiken?				
Investerings	n.v.t.			
Personele consequenties	n.v.t.			
Overige werkplekkosten	n.v.t.			
Totale exploitatiekosten	n.v.t.			
Onderwerp	Kapitaallasten IUP herberekening 2021/2022 en toevoeging 2023			
Nummer	0.09			
Team	TORV			
Productnummer/-naam	diversen			
	Jaar van uitvoering en totale jaarlast			
Bedragen x € 1.000,-	2020	2021	2022	2023

Lasten herberekening IUP 2021/2022	0	0	134	134
Lasten jaarschijf 2023	0	0	0	281
Saldo	0	0	0	N 415

Korte toelichting m.b.t. ontwikkeling

In het kader van het Voorjaarsbericht 2019 is meerjarig het IUP geheel opnieuw doorgerekend. Voor de jaren 2019 en 2020 levert dat incidentele voordelen op (zie verder Voorjaarsbericht 2019). Uit de herberekening van het concept IUP 2021/2022 is buiten de reeds in de meerjarenbegroting opgenomen ramingen vanaf 2022 structureel € 134.000 meer nodig. Conform gebruikelijke systematiek worden in het laatste jaar (2023) de kapitaallasten IUP bijgeraamd met € 281.000 , zoals opgenomen in de door de raad vastgestelde Nota van Uitgangspunten 2020.

Wettelijk verplicht? NB: wet noemen	Niet verplicht, maar onontkoombaar	Keuzevrijheid
	Ja (vaste systematiek)	Nee
Beeoogde prestaties/effecten: Wat willen we bereiken?		
Investerings	Conform IUP	
Personele consequenties	n.v.t.	
Overige werkplekkosten	n.v.t.	
Totale exploitatiekosten	n.v.t.	

Onderwerp	Kapitaallasten GOL (Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat)	
Nummer	0.10	
Team	TFIN	
Productnummer/-naam	915 Algemene baten en lasten	
Bedragen x € 1.000,-	2020	
Lasten		

Baten		
Saldo		
Korte toelichting m.b.t. ontwikkeling		
Bij doorlichting van de meerjarenbegroting ter voorbereiding op de Kadernota is naar voren gekomen dat een deel van de kapitaallasten abusievelijk niet opgenomen zijn. Het afschrijvingsbeleid dient vanaf 2022 rekening gehouden te worden met de kapitaallasten.		
Wettelijk verplicht? NB: wet noemen		Niet verplicht, maar onontkoombaar
Uitvoering eerder genomen raadsbesluit		
Beoogde prestaties/effekten: Wat willen we bereiken?		
Realisatie werken GOL		
Investeringsen	Conform plannen GOL	
Personele consequenties	n.v.t.	
Overige werkplekkosten	n.v.t.	
Totale exploitatiekosten	n.v.t.	

Bijlage 2: Formulieren wensen

Overzicht voorstellen college

Bedragen x €			2020	2021	2022	2023
1.000	N=Nadeel	V=Voordeel				
1	Datagedreven werken		-105	-105	0	0
	Dekking Datagedreven werken		105	105	0	0
2	Formatie / Capaciteit BOA's		-60	-60	0	0

3	Formatie / Capaciteit Handhavers	-150	-150	-150	-150
	Formatie / Capaciteit Handhavers, bestaand budget	87	30	0	0
4	Formatie-uitbreiding juridische capaciteit	-156	-156	0	0
5	Accountmanagement economie	-150	-150	0	0
6	Onderwijs: eenmalig bijstorten in reserve	-1.000	0	0	0
	Dekking uit algemene reserve	1.000	0	0	0
7	Verblijfsbelasting arbeidsmigranten	339	951	951	951
8	Wijk-ggz / aanpak verwarde personen	-66	-66	0	0
9	Kinderboerderij 't Erf	-25	-25	0	0
10	Aanvulling budget Woonvisie 2019 (e.v.)	-16	0	0	0
11	Generatiepact	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
12	Burgerbegroting	-150	-1.150	0	0
	Burgerbegroting --> dekking 2020 beleidsreserve	150	1.150	0	0
13	Inzet praktijkondersteuner JJGZ huisartsenpraktijken	-48	-48	0	0
14	Instellen reserve duurzaamheid	-1.000	0	0	0
	Dekking uit algemene reserve	1.000	0	0	0

15	Instellen reserve sport	-1.000	0	0	0
	Dekking uit algemene reserve	1.000	0	0	0
16	Leerstoel ondermijning	-38	-38	0	0
Totaal wensen		N 28 3	V 28 9	V 80 1	80 1

Hierna volgt de uitgebreide toelichting op de voorstellen.

Voorstellen wensen

Onderwerp	Datagedreven werken			
Nummer	W.01			
Team	CSTR			
Productnummer/-naam	989 KP Team ICT			
	Jaar van uitvoering en totale jaarlast			
Bedragen x € 1.000,-	2020	2021	2022	2023
Lasten	105	105	0	0
Baten	105	105	0	0
Saldo	0	0	0	0
Korte toelichting m.b.t. ontwikkeling				
<p>Digitalisering, informatietechnologie en data zijn in dit tijdperk in toenemende mate belangrijk. Data biedt grote kansen en het slim gebruik maken van die data beïnvloedt onze manier van werken en organiseren. Data kan waardevolle informatie bevatten en nieuwe inzichten geven over de stad. Datagedreven werken helpt om kennis over de stad te verzamelen en om inzicht te krijgen in trends en ontwikkelingen. Via bijvoorbeeld dashboards worden trends en ontwikkelingen gevisualiseerd. Door data te visualiseren kan beleid voor de organisatie en stad op een zo'n efficiënt en effectief mogelijke manier ontwikkeld worden. Om stappen te kunnen zetten om ons als gemeente te ontwikkelen richting een datagedreven gemeente is expertise en extra capaciteit noodzakelijk van 1 fte die leiding geeft aan datavraagstukken, data(analyse) vragen bundelt en samenbrengt, verbinding legt met het Smart City-programma, (pilot)dataproyecten initieert en centraal coördineert en deze nieuwe manier van werken verankert in de organisatie.</p>				
Wettelijk verplicht? NB: wet noemen	Niet verplicht, maar onontkoombaar		Keuzevrijheid	
Nee	Ja, door portefeuillehouder R. Bakker is besloten deze ontwikkeling mee te		Ja	

	nemen in de kadernota 2020.	
Beoogde prestaties/effecten: Wat willen we bereiken?		
De inzet van data draagt bij aan een efficiëntere en transparantere overheid, betere kwaliteit van dienstverlening, beleidsontwikkeling en besluitvorming.		
Investerings	n.v.t.	
Personele consequenties	1 fte / kosten € 105.000	
Overige werkplekkosten	p.m.	
Totale exploitatiekosten	p.m.	

Onderwerp	Capaciteit BOA's			
Nummer	W.02			
Team	TLTH			
Productnummer/-naam	994 KP Leefbaarheid, toezicht en handhaving			
	Jaar van uitvoering en totale jaarlast			
Bedragen x € 1.000,-	2020	2021	2022	2023
Lasten	60	60	0	0
Baten			0	0
Saldo	N 60	N 60	0	0
Korte toelichting m.b.t. ontwikkeling				
De BOA's hebben een breed takenpakket. De inzet van de BOA's is op tal van terreinen wenselijk en daarnaast vinden we de zichtbaarheid van de BOA's in onze gemeente van groot belang.				
Momenteel is de BOA-capaciteit in Waalwijk 3,67 fte. Daarnaast is er tijdelijk voor 2019 een BOA (Buitengewoon Opsporingsambtenaar) aangetrokken om te handhaven bij Haven 1 t/m 8 en met name rondom de nieuwbouw bij Haven 8 West. De BOA ziet daar toe op overtredingen, zoals het parkeerverbod, dumpen van bouw- en zwerfafval en overige vormen van overlast. Het was niet mogelijk om deze intensivering van de handhaving in dat gebied op te vangen met de reguliere BOA-capaciteit. De inzet van deze tijdelijke extra BOA wordt deels bekostigd vanuit de exploitatie Haven 8 West.				
De inzet van een BOA die zich specifiek kan richten op Haven 1 t/m 8 is echter niet alleen in 2019 noodzakelijk. Ook in de komende jaren is het belangrijk om in dit gebied BOA-capaciteit te organiseren. Dit is echter niet begroot. Richting het bedrijfsleven hebben we de toezegging (meer dan eens) gedaan om intensief te handhaven op overtredingen zoals het parkeerverbod voor vrachtwagens op Haven 1 t/m 8. Daarnaast is er				

sprake van een doorontwikkeling van de truckparking, wat het noodzakelijk maakt om aan de handhavingskant extra inzet te organiseren. Wanneer we deze extra BOA-capaciteit halen uit de huidige formatie, zouden we het overige deel van Waalwijk tekort doen op het gebied van handhaving. Het is daarom belangrijk om, specifiek voor de handhaving op ons bedrijventerrein, extra BOA-inzet te organiseren in de vorm van 1 extra fte.

Wettelijk verplicht? NB: wet noemen	Niet verplicht, maar onontkoombaar	Keuzevrijheid
		Ja

Beoogde prestaties/effekten: Wat willen we bereiken?

Er zijn toezeggingen gedaan aan het bedrijfsleven over de handhaving op tal van terreinen op het bedrijventerrein Haven 1 t/m 8. Om op adequate wijze vorm en inhoud te geven aan deze toezegging, is extra BOA-capaciteit nodig.

Investerings	n.v.t.
Personele consequenties	1 fte / kosten € 60.000
Overige werkplekkosten	n.v.t.
Totale exploitatiekosten	Zie tabel

--	--

Onderwerp	Capaciteit handhaving			
Nummer	W.03			
Team	TLTH			
Productnummer/-naam	994 KP Leefbaarheid, toezicht en handhaving			
	Jaar van uitvoering en totale jaarlast			
Bedragen x € 1.000,-	2020	2021	2022	2023
Lasten	150	150	150	150
Baten	87	30	0	0
Saldo	N 63	N 120	N 150	N 150

Korte toelichting m.b.t. ontwikkeling

Het cluster handhaving houdt zich bezig met toezicht en handhaving op het gebied van bouw, brandveiligheid, monumenten, kinderopvang en ondernijning.

Enige jaren geleden was er landelijk sprake van het feit dat bouwtoezicht geprivatiseerd zou gaan worden middels de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen. Deze wet zou regelen dat het toezicht op naleving van bouwregels minder bij gemeenten, en meer bij commerciële partijen komt te

liggen. Ontwikkelaars kunnen commerciële partijen inschakelen om bouwcontroles uit te voeren. Voor gemeenten zou dit betekenen dat er minder capaciteit nodig is op toezicht en handhaving ten aanzien van bouw, omdat dit door de markt wordt geregeld.

Ten aanzien van deze wet is er nog veel onduidelijkheid en deskundigen zijn er erg kritisch over. Dat is de reden dat de Eerste Kamer het voorstel vooralsnog heeft aangehouden. Gevoerd wordt dat het bouwtoezicht zal verslechteren wanneer dit wordt overgelaten aan private partijen, met alle risico's van dien. Het debat over dit wetsvoorstel is inmiddels al diverse malen uitgesteld en het lijkt er niet op dat er in de komende jaren een knoop doorgemaakt wordt. De wet en de gevolgen daarvan kunnen dus nog niet worden uitgevoerd, waarmee de gemeentelijke handhavingscapaciteit voorlopig nog niet kan worden teruggeschroefd.

In de Kadernota 2017 is kenbaar gemaakt dat er 2 extra fte nodig waren voor het cluster handhaving. Dit omdat er te weinig capaciteit was om controles adequaat, tijdig en volledig uit te voeren. Zeker gelet op de vele nieuwbouwprojecten (met name aan de noordkant van de A59) en de toenemende vraag voor ondermijningscontroles was het nodig om de capaciteit snel op orde te brengen.

In de Kadernota 2017 is daarom geld beschikbaar gesteld voor de inhuur van 2 extra handhavers. De gedachte was namelijk dat de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen in de komende jaren zou worden vastgesteld en gefaseerd uitgevoerd, waardoor er steeds minder capaciteit noodzakelijk was. Daarom zijn de volgende middelen vrijgemaakt (deze bedragen zitten in de huidige meerjarenbegroting):

2018: € 173.000

2019: € 143.000

2020: € 87.000

2021: € 30.000

Er is gebleken dat de privatisering is uitgesteld en het ziet er niet naar uit dat dit in de komende jaren geëffectueerd zal worden. De 2 extra fte op handhaving blijven dus structureel nodig. Niet alleen om het reguliere werk het hoofd te bieden, maar ook om te voldoen aan de groeiende vraag voor controles op het gebied van onder andere ondermijning.

Om de 2 extra fte te bekostigen wordt een structureel bedrag van € 150.000 per jaar gevraagd. Het invullen van deze fte's door middel van vaste formatie is immers veel goedkoper dan het inhuren wat we nu doen. Op dit moment betalen we jaarlijks € 233.000 aan de 2 inhuurkrachten, terwijl dit met 2 vaste formatieplaatsen bijna € 100.000 goedkoper is.

Mocht de privatisering toch ooit tot uitvoering komen, en er ontstaat minder behoefte aan personeel, wordt de formatie afgebouwd door middel van natuurlijk verloop.

Wettelijk verplicht? NB: wet noemen	Niet verplicht, maar onontkoombaar	Keuzevrijheid
		Ja
<ul style="list-style-type: none"> Brabantbrede Verordening Kwaliteit Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving Omgevingsrecht Gemeente Waalwijk. Deze verordening regelt de kwaliteit van de uitgevoerde vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) van het omgevingsrecht. VTH kwaliteitscriteria 		
Beoogde prestaties/effeten: Wat willen we bereiken?		
<p>Om het handhavingsniveau te behouden op het niveau waarin we nu zitten, is het belangrijk om de capaciteit gelijk te houden. Ten aanzien van handhaving liggen er grote opgaven, onder andere aan de noordkant van de A59 en ten aanzien van controles op het gebied van ondermijning in samenwerking met onder andere de politie en belastingdienst. Dat betekent dat de 2 fte die we nu inhuren ook in de komende jaren nodig zijn. Wel wordt geadviseerd om de inhuurkrachten te vervangen voor vaste krachten vanwege het kostenaspect.</p>		
Investeringskosten	n.v.t.	
Personele consequenties	2 fte / kosten € 150.000	
Overige werkplekkosten	n.v.t.	

Totale exploitatiekosten	Zie tabel

Onderwerp	<i>Uitbreiding juridische kwaliteit en capaciteit in relatie tot veiligheid en integriteit</i>			
Nummer	W.04			
Team	Programma Veiligheid i.s.m. THRM, TLTH, TREW en TVVB			
Productnummer/-naam	diversen			
	Jaar van uitvoering en totale jaarlast			
Bedragen x € 1.000,-	2020	2021	2022	2023
Lasten	156	156	0	0
Baten				
Saldo	N 156	N 156	0	0
Korte toelichting m.b.t. ontwikkeling				
<p>In het voorkomen en bestrijden van onveiligheid, heeft de bescherming van de bestuurlijke en gemeentelijke integriteit zich onder het programma veiligheid, in de afgelopen jaren sterk ontwikkeld. Redenen voor deze noodzakelijke ontwikkeling waren veranderende wetgeving, toename van het aantal gemeentelijke taken die raken aan ondermijning (waaronder ook de taken in het sociaal domein), bredere bestuurlijke en ambtelijke bewustwording en –niet het minst belangrijk– een beter zicht op (steeds vernuftiger wordende) criminelen.</p> <p>Bibob procedures nemen hierdoor toe in aantal en complexiteit. Er worden daardoor meer juridische procedures gevoerd en er is een grotere onderzoeksbehoefte welke voortvloeit uit het aangaan van privaatrechtelijke overeenkomsten. De ontwikkelingen als de pilot 'bureau integriteit' hangen hier mee samen. Daarnaast nemen de privaatrechtelijke en publiekrechtelijke kwesties (organisatie breed) toe. Dit brengt voor de bestaande medewerkers nieuwe risico's (onbekende taken en –ongewenste– confrontaties met criminelen) met zich mee. Op dit moment uit zich dit met name bij teams REW, MAO en VVB. Doorpakken, handelingsverlegenheid en spanningen zijn hiervan het gevolg. Deze teams zijn, op basis van de huidige juridische bezetting, hier niet of onvoldoende op ingericht.</p> <p>Met deze toename in taken en onze intensievere inzet op veiligheid is ook het aantal juridische vraagstukken en procedures toegenomen (in eerste lijn en qua bezwaar/beroep). We hebben echter hierop onze juridische capaciteit en (specialistische) kwaliteit, op de vakafdelingen en concernniveau, niet uitgebreid en de processen hierop niet aangepast. Ook het overnemen van de BOB's (die Bezwaar en Beroep) van team HRM naar de vakteams (met name team VVB) werd daarom vorig jaar uitgesteld (zie ook DT advies 18-0117104).</p> <p>Bovengenoemde kwesties beginnen zich nu te wreken waardoor we sterk inboeten op noodzakelijke snelheid en kwaliteit van juridische advisering en kwaliteitszorg.</p> <p>Met dit voorstel willen we voor de periode van heden tot en met 2021, de capaciteit en kwaliteit van de juridische advisering (bestuurs- en privaatrechtelijk) op het gebied van veiligheid en integriteit verbeteren. In 2019 vangen we het tekort op vanuit de reeds bestaande reserve voor de programma's, in 2020 en 2021 vragen we de gemeenteraad om de noodzakelijke middelen via de kadernota beschikbaar te stellen.</p>				
Wettelijk verplicht? NB: wet noemen	Niet verplicht, maar onontkoombaar		Keuzevrijheid	

		Ja
<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoering taken op gebied van Openbare Orde en Veiligheid • Bewaking van ambtelijke en bestuurlijke integriteit • Borgen van juridische kwaliteitszorg		
Beoogde prestaties/effecten: Wat willen we bereiken?		
Om nu en in de nabije toekomst effectief te blijven, willen we voor 2019, 2020 en 2021		
<div>1. Uitbreiding van de juridische capaciteit op het gebied van veiligheid & integriteit met 1,5 fte team LTH en team VVB)</div> <div>2. Daarmee samenhangend de capaciteit concernjuristen met 0,25 fte uitbreiden bij team HRM</div>		
Vooralsnog wordt 1,0 fte van de juridische capaciteit veiligheid en integriteit expliciet toebedeeld aan team LTH. De andere 0,5 fte wordt toebedeeld aan team VVB. De procesinrichting, positionering en het takenpakket van ‘veiligheidsjurist’ voor team LTH zal in de periode tot juli 2019 nader worden beschreven en begroot door teams LTH en VVB, i.o.m. teams REW en HRM.		
Door deze exercitie ontstaat meer ruimte om de taken in relatie tot veiligheid en integriteit goed uit te voeren. We beogen bovendien om hiermee de hoge kosten vanwege inhuur te verlagen. Gedurende 2019-2021 zal worden bekeken of deze aanpassing de gewenste resultaten (meer snelheid en betere kwaliteit van het juridisch advies) oplevert. Over twee jaar vindt er een eindevaluatie plaats van juridische advisering en kwaliteitszorg in relatie tot veiligheid en integriteit binnen de betrokken teams.		
Investeringen	n.v.t.	
Personele consequenties	1,75 fte (team LTH, VVB en HRM); kosten € 156.000 per jaar	
Overige werkplekkosten	n.v.t.	
Totale exploitatiekosten	zie voorstel	

Onderwerp	Formatie accountmanagement economie			
Nummer	W.05			
Team	TREW			
Productnummer/-naam	998 HK Team ruimte, economie en werk			
	Jaar van uitvoering en totale jaarlast			
Bedragen x € 1.000,-	2020	2021	2022	2023
Lasten	150	150	0	0

Baten				
Saldo	N 150	N 150	0	0
Korte toelichting m.b.t. ontwikkeling				
<p>Waalwijk is van oudsher een gemeente met veel bedrijvigheid in relatie tot het inwoner aantal. De laatste jaren is de groei van het aantal bedrijven in de gemeente alleen maar toegenomen. In 2018 lag het aantal vestigingen op 4.669 waar in totaal 29.035 personen werkzaam zijn. Het aantal werknemers per ha ligt op 429, terwijl dit in Heusden 180 is per ha.</p> <p>Onder andere vanuit de ambitie om Waalwijk te (blijven) positioneren als werkgelegenheidsgemeente en dat daarvoor een integrale aanpak nodig is, is in 2017 besloten een programmamanager economie aan te stellen. Vanuit het bedrijfsleven en het programma economie werd aangegeven dat er behoefte is aan betere dienstverlening door de gemeente en een duidelijk, goed bereikbaar aanspreekpunt bij de gemeente voor het bedrijfsleven(accountmanagers) Waar de woonwijken al jaren aanspreekpunten hadden binnen de gemeente, was dit voor het bedrijfsleven tot nu toe niet het geval.</p> <p>In 2018 is begonnen om de digitale dienstverlening 24/7 op orde krijgen en is een start gemaakt met invulling van de fysieke dienstverlening. In de begroting 2019 is de ambitie opgenomen om tot de top 25 van Nederland te horen op het gebied van dienstverlening aan ondernemers. Dit moet een belangrijke bijdrage leveren om het vestigingsklimaat van Waalwijk optimaal te laten blijven. Om invulling te geven aan de ambitie is een accountplan opgesteld dat zich richt op het bestaande bedrijfsleven, vooral het lokale MKB en de key-accounts. Om adequaat uitvoering te kunnen geven aan het accountplan is een formatieve bezetting noodzakelijk van 1,5 fte. Daarmee kan o.a. gewaarborgd worden dat op werkdagen altijd een fysiek aanspreekpunt aanwezig is en dat op bijeenkomsten van het bedrijfsleven ook accountmanagement van de gemeente aanwezig is. Daarmee stijgt de "klanttevredenheid" van onze ondernemers. Tot op heden is de uitbreiding van accountmanagement gefinancierd uit tijdelijke middelen, o.a. middelen voor programmamanagement. Nu wordt het tijdelijke activiteit met twee jaar verlengd.</p> <p>Door een gerichte inzet van accountmanagers die te werk gaan op basis van een accountplan, dat periodiek wordt geactualiseerd, wordt een stap gezet in de verbetering van het vestigingsklimaat van Waalwijk. Na twee jaar zal de accountfunctie worden geëvalueerd en aan de hand hiervan zal worden gezien welke structurele formatie noodzakelijk is om een adequate invulling te kunnen geven aan de accountfunctie. Bij de kadernota 2022 zal de raad hierover nader worden geïnformeerd.</p>				
Wettelijk verplicht? NB: wet noemen	Niet verplicht, maar onontkoombaar	Keuzevrijheid		
		Ja		
Beoogde prestaties/effeten: Wat willen we bereiken?				
Verbeteren vestigingsklimaat en dienstverlening aan bedrijven.				
Investeringen	n.v.t.			
Personele consequenties	1,5 fte (zie toelichting)			
Overige werkplekkosten	n.v.t.			
Totale exploitatiekosten	n.v.t.			

Onderwerp	Extra storting in reserve huisvesting onderwijs			
Nummer	W.06			
Team	Maatschappelijke Ontwikkeling			
Productnummer/-naam	954 Mutaties reserves beleidsveld			
	Jaar van uitvoering en totale jaarlast			
Bedragen x € 1.000,-	2020	2021	2022	2023
Lasten	1.000	0	0	0
Baten	1.000			
Saldo	0	0	0	0
Korte toelichting m.b.t. ontwikkeling				
<p>Vooralsnog wordt reserve huisvesting onderwijs gecontinueerd. Gelet op de besluitvorming over het MIP (raad 13 december 2018), met de daarin voorliggende voorstellen, wordt de reserve met € 1 miljoen versterkt. Dekking vanuit de algemene reserve.</p>				
Wettelijk verplicht? NB: wet noemen	Niet verplicht, maar onontkoombaar		Keuzevrijheid	
Wet op het primair onderwijs			Ja	
<p>De gemeente heeft een wettelijke zorgplicht voor onderwijshuisvesting. De gemeenteraad bepaalt het financiële kader voor het bekostigen van de voorzieningen onderwijshuisvesting. Dit financiële kader moet zodanig zijn dat het college aan de zorgplicht kan voldoen. De onderwijswetgeving biedt het college de mogelijkheid om jaarlijks een bekostigingsplafond vast te stellen dat voor het begrotingsjaar beschikbaar wordt gesteld. Hierbij moet het college de afweging betrekken of met het vast te stellen bekostigingsplafond redelijkerwijs kan voorzien in de voorzieningen huisvesting onderwijs in de gemeente.</p>				
Beoogde prestaties/effeten: Wat willen we bereiken?				
Uitvoering van het door de gemeenteraad vastgestelde geactualiseerde MIP 2015-2020.				
Investeringskosten	n.v.t.			
Personele consequenties	n.v.t.			
Overige werkplekkosten	n.v.t.			
Totale exploitatiekosten	n.v.t.			

Onderwerp	Verblijfsbelasting arbeidsmigranten			
Nummer	W.07			
Team	TVVB / TREW			
Productnummer/ -naam	905 Toeristenbelasting			
	Jaar van uitvoering en totale jaarlast			
Bedragen x C 1.000,-	2020	2021	2022	2023
Lasten	9	9	9	9
Baten	348	960	960	960
Saldo	V 339	V 951	V 951	V 951
Korte toelichting m.b.t. ontwikkeling				
<p>In de beleidsnotitie arbeidsmigratie Waalwijk 2018 (december 2018) is besloten dat de gemeente Waalwijk actief regie gaat voeren op het proces van participatie en integratie van arbeidsmigranten. Het college zal in samenspraak met stakeholders een concreet plan van aanpak met actiepunten ontwikkelen en vaststellen. Het aantal arbeidsmigranten zal de komende jaren toenemen. Op grond van de prognose van Companen (beleidsnotitie arbeidsmigratie gemeente Waalwijk 2018)) wordt de opgave voor kort verblijf circa 1.500 tot circa 2.000 plaatsen tot en met 2020 en voor middellang verblijf circa 555 tot circa 650 plaatsen tot en met 2020. Dit heeft niet alleen impact op economie en huisvesting, maar ook op onze wijken en dorpen en het gebruik van voorzieningen. Door in te zetten op participatie en integratie kan het draagvlak voor de komst van arbeidsmigranten bevorderd worden. Tot op heden heeft de gemeente een faciliterende rol aangenomen daar waar het ging om participatie en integratie van arbeidsmigranten. Uit het onderzoek van Het PON, uit het inwonerspanel en uit het Arbeidsmigranten-LAB en de provinciale conferentie over arbeidsmigratie in Brabant (23 januari) komen verschillende aspecten naar voren waaruit we concluderen dat een stevigere inzet gewenst is. Er zijn in december de volgende doelen geformuleerd:</p> <p>De gemeente Waalwijk gaat actief regie voeren op het proces van participatie en Integratie van arbeidsmigranten. De gemeente neemt regie op de integratie van Arbeidsmigranten.</p> <p>De gemeente Waalwijk heeft drie doelen ten aanzien van participatie en integratie van arbeidsmigranten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Goede informatievoorziening voor arbeidsmigranten - Aansluiting van arbeidsmigranten op gemeentelijke basisvoorzieningen op het gebied van taal, onderwijs, gezondheid, vrije tijd en werk & inkomen - Het bevorderen van contacten tussen bewoners en arbeidsmigranten. <p>Een toegestane wettelijke grondslag om extra inkomsten te verwerven kan via het heffen van verblijfsbelasting. In het coalitieakkoord Samen duurzaam vooruit 2018-2022 is opgenomen dat het college overweegt om nachtverblijfsbelasting in te voeren voor kort verblijvende huurders. Hoewel verblijfsbelasting een algemene belasting is, wordt in de praktijk wel een relatie gelegd met kosten die gemaakt worden voor de specifieke doelgroep (in dit geval arbeidsmigranten), zoals hierboven al is aangegeven. Binnen de bestaande Verordening toeristenbelasting kan deze directe belasting geheven worden voor het houden van verblijf met overnachting binnen de gemeente tegen een vergoeding in welke vorm dan ook door personen die niet als inwoner van de gemeente in de basisregistratie personen zijn ingeschreven. De heffing zal moeten gaan gelden voor alle adressen waar kamergewijze verhuur plaats vindt aan arbeidsmigranten. Verblijfsbelasting is een belasting op aangifte. Wel dient rekening gehouden te worden met invoering van een nachtregister en perceptiekosten.</p> <p>Invoering met ingang van 2020 is haalbaar. Indien hiertoe besloten wordt moet de raad voor 1 januari 2020 de verordening vaststellen. Met terugwerkende kracht invoeren is fiscaal-juridisch niet mogelijk. Bij invoering valt te kiezen uit 3 manieren voor het bepalen van de tarieven.</p>				

<ul style="list-style-type: none"> Een vast bedrag per overnachting (heeft de voorkeur) Een percentage van de overnachtingsprijs Een classificatiesysteem met sterren 		
Bij de berekeningen is uitgegaan van het reeds bestaande tarief die benut wordt bij de toeristenbelasting (€ 1,25 per nacht).		
Wettelijk verplicht? NB: wet noemen	Niet verplicht, maar onontkoombaar	Keuzevrijheid
Nee	n.v.t.	Ja
Beoogde prestaties/effecten: Wat willen we bereiken?		
We willen bereiken dat de kosten van verblijf arbeidsmigranten worden gedekt via inkomsten bij de doelgroep.		
Investeringskosten	n.v.t.	
Personele consequenties	€ 9.000	
Overige werkplekkosten	n.v.t.	
Totale exploitatiekosten	€ 9.000	

Opbrengsten verblijfsbelasting bij diverse tarieven (bedragen in €)

Tarief	2020	2021	2022	2023
€ 1,00	278.000	768.000	768.000	768.000
€ 1,25	348.000	960.000	960.000	960.000
€ 1,76	490.000	1.352.000	1.352.000	1.352.000

Gemeente	Tarief 1 toeristenbelasting (pppn)	Tarief 2 arbeidsmigranten (pppn)
----------	------------------------------------	----------------------------------

Waalwijk *1)	€1,76	
Bodengraven- Reeuwijk	€1,53	€3,00
Peel en Maas *2)	€1,00	
Meerijstad	€1,50	€1,00 *3)
Westland *4)	€1,25 (minimum)	
Eindhoven	€3,50	
Helmond	€1,00 tot €1,50	€1,00 tot €1,50 *5)
Oosterhout	€0,70	
Etten-Leur	geen	

Opmerkingen/noten:

1) overweegt het invoeren van verblijfsbelasting t.b.v. arbeidsmigranten

2) Verblijfsbelasting i.p.v. toeristenbelasting

3) Wonen uw gasten in dezelfde gemeente als waar uw bedrijf zit? Dan hoeft u geen toeristenbelasting te betalen voor uw gasten.

4) Het tarief is 5% over de kale overnachtingsprijs met een minimum van €1,25 per persoon per nacht.

5) degene die als arbeidsmigrant als bedoeld in artikel 1, lid b werkzaam is binnen het grondgebied van de gemeente Helmond

6) heeft (besloten in febr. 2016) geen toeristenbelasting meer. Ook het invoeren van verblijfsbelasting (i.r.t. arbeidsmigranten) was daarmee ook van de baan. ZLTO en landbouwers opgelucht (bron: BD 23 februari 2016).

Onderwerp	Borging pilot wijk-ggz / aanpak verwarde personen			
Nummer	W.08			
Team	Maatschappelijke Ontwikkeling			
Productnummer/-naam	605 Maatschappelijk werk			
	Jaar van uitvoering en totale jaarlast			
Bedragen x C 1.000,-	2020	2021	2022	2023
Lasten				
Baten	66	66	0	0
Saldo	N 66	N 66	0	0
Korte toelichting m.b.t. ontwikkeling				
<p>In 2018 is een pilot gestart met een wijk-ggz'er, een functionaris die incidenten met verwarde personen probeert te voorkomen en aan de slag gaat met de personen die wel voor eventuele overlast zorgen en/of waarbij toeleiding naar zorg gewenst is. Deze pilot is erg succesvol gebleken en zodoende in 2019 verlengd. Er is behoefte de pilot uit te breiden en structureel onderdeel te maken van de gemeentelijke werkwijze. Een plan voor die borging wordt momenteel ontwikkeld door de teams MAO, WIJZ en LTH. Structurele bekostiging is daarvoor een noodzakelijke randvoorwaarde. Tot nu toe werd de pilot via bestaande budgetten gefinancierd, maar voor structurele borging is ook structureel budget nodig.</p> <p>Op 5-2-2019 heeft het college reeds besloten de financiële consequenties van structurele voortzetting mee te nemen in de bespreking van de kadernota 2020.</p> <p>Vooralsnog wordt de invulling van de functie wijk-ggz'er met 2 jaar verlengd. De structurele invulling zal worden betrokken bij de evaluatie van team WIJZ.</p>				
Wettelijk verplicht? NB: wet noemen	Niet verplicht, maar onontkoombaar		Keuzevrijheid	
nee			Ja	
Beoogde prestaties/effekten: Wat willen we bereiken?				
Inzet van wijk-ggz'er ten behoeve van de aanpak verwarde personen.				
Investerings	n.v.t.			
Personele consequenties	zie voorstel			
Overige werkplekkosten	n.v.t.			

Totale exploitatiekosten	n.v.t.

Onderwerp	Kinderboerderij 't Erf			
Nummer	W.09			
Team	Maatschappelijke Ontwikkeling			
Productnummer/ -naam	506 Recreatieve voorzieningen			
	Jaar van uitvoering en totale jaarlast			
Bedragen x € 1.000,-	2020	2021	2022	2023
Lasten	25	25	p.m.	p.m.
Baten				
Saldo	N 25	N 25	p.m.	p.m.
Korte toelichting m.b.t. ontwikkeling				
Voor in ieder geval de eerste 2 jaar dient een budget van € 25.000 beschikbaar gesteld te worden om de continuïteit van kinderboerderij 't Erf te waarborgen in combinatie met een beleid dat past in de huidige wet- en regelgeving. Tegenwoordig en zeker gericht op de toekomst dient een kinderboerderij te worden aangepast richting natuureducatie en een meer multifunctionele accommodatie om een grotere maatschappelijke rol te vervullen. We willen samen met de kinderboerderij en het bedrijfsleven activiteiten en sociaal maatschappelijke initiatieven ontwikkelen om de kinderboerderij meer exposure te bieden.				
Wettelijk verplicht? NB: wet noemen		Niet verplicht, maar onontkoombaar	Keuzevrijheid	
nee		nee	Ja	
Beoogde prestaties/effeten: Wat willen we bereiken?				
<ul style="list-style-type: none"> • Uitbreiden educatieve functie in samenwerking met het onderwijs; • Aanleg natuurspeeltuin en moes- en vlindertuin; • Creëren re-integratie werkplekken; • Aantrekkelijker maken voor vrijwillige inzet; • Vermarkten richting bedrijven vb. ruimte beschikbaar stellen; sponsoring.				

Investerings	n.v.t.
Personele consequenties	n.v.t.
Overige werkplekkosten	n.v.t.
Totale exploitatiekosten	zie voorstel

Onderwerp	Woonvisie 2019			
Nummer	W.10			
Team	Maatschappelijke Ontwikkeling			
Productnummer/ -naam	809 Wonen			
	Jaar van uitvoering en totale jaarlast			
Bedragen x € 1.000,-	2020	2021	2022	2023
Lasten	16	0	0	0
Baten				
Saldo	N 16	0	0	0
Korte toelichting m.b.t. ontwikkeling				
Eind 2019 wordt een nieuwe Woonvisie vastgesteld. Voor de uitvoering is een bedrag beschikbaar van ca. € 34.000. In 2019 is een bedrag van €50.000 nodig. Daarmee kunnen we uitvoering geven aan de Woonvisie en aan paragraaf 7.6 van het coalitieprogramma. Daarin wordt onder andere benoemd de inzet op levensloopbestendige wijken en de kwaliteit van buurten, extra aandacht voor bepaalde doelgroepen zoals starters, het creëren van extra mogelijkheden voor experimenten met bijzondere woonvormen en inzet op particuliere woningverbetering.				
Wettelijk verplicht? NB: wet noemen		Niet verplicht, maar onontkoombaar	Keuzevrijheid	
		Ja	Ja	
Beoogde prestaties/effeten: Wat willen we bereiken?				
Uitvoering geven aan Woonvisie 2019 en coalitieprogramma "Samen duurzaam vooruit".				

Investerings	n.v.t.
Personele consequenties	
Overige werkplekkosten	n.v.t.
Totale exploitatiekosten	zie voorstel

Onderwerp	Generatiepact / duurzaam doorwerken bij de gemeente Waalwijk			
Nummer	W.11			
Team	THRM			
Productnummer/ -naam	973 KP Algemene personeelskosten			
	Jaar van uitvoering en totale jaarlast			
Bedragen x € 1.000,-	2020	2021	2022	2023
Lasten				
Baten	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Saldo	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Korte toelichting m.b.t. ontwikkeling				
Mogelijk maken dat oudere medewerkers duurzaam door kunnen werken in de gemeente Waalwijk en mobiliteitskansen genereren voor de andere of nieuwe medewerkers. Er is inmiddels onderzoek verricht naar een aantal varianten die de insteek van een generatiepact hebben, oudere stromen geleidelijk uit met een gedeeltelijke korting op het salaris en jongeren, bv trainees, stromen in. Op deze wijze wordt de ambtelijke organisatie geleidelijk aan verjongd en kennis kan tijdig worden overgedragen. Daarnaast kent de gemeentelijke overheid een demotieregeling. Medewerkers kunnen op verzoek van de werkgever korter gaan werken en krijgen een afbouwende korting op het salaris. Er zal worden gezocht naar een combinatie van beide regelingen. Beide regelingen kennen feitelijk een smeermiddel om ouderen te laten uitstromen waardoor jongeren kunnen instromen. Wat e.e.a. exact gaat kosten is nog niet bekend				
Wettelijk verplicht? NB: wet noemen		Niet verplicht, maar onontkoombaar	Keuzevrijheid	
			Ja	

Beoogde prestaties/effecten: Wat willen we bereiken?	
Zie korte toelichting.	
Investerings	n.v.t.
Personele consequenties	n.v.t.
Overige werkplekkosten	n.v.t.
Totale exploitatiekosten	n.v.t.

Onderwerp	Burgerbegroting			
Nummer	W.12			
Team	CSTR			
Productnummer/ -naam	diversen			
	Jaar van uitvoering en totale jaarlast			
Bedragen x C 1.000,-	2020	2021	2022	2023
Lasten	150	1.150	0	0
Baten	150	1.150	0	0
Saldo	0	0	0	0
Korte toelichting m.b.t. ontwikkeling				
<p>In het coalitieprogramma 'Samen Duurzaam Vooruit' is benoemd dat wordt onderzocht op welke manier we een burgerbegroting in Waalwijk kunnen vormgeven. Hoe een burgerbegroting vorm krijgt, hangt in grote mate af van het doel van de burgerbegroting. Aansluiten bij de Waalwijkse praktijk is daarbij essentieel. Het onderzoek hebben we daarom ook samen met inwoners, college, raad en ambtenaren gedaan. Zo zijn we samen op bezoek geweest bij twee gemeenten die al met een burgerbegroting werken, namelijk Antwerpen en Breda. Er heeft een Burgerbegroting LAB plaatsgevonden, een enquête in het Inwonerspanel Sprekend Waalwijk, er is een oriënterende avond in de raad geweest en er hebben twee themaaftenden in het college plaatsgevonden. Samen hebben we onderzocht welke aanpak het beste is voor Waalwijk. Een aanpak waarbij zoveel mogelijk inwoners meedoen; van jong tot oud.</p> <p>Op dit moment wordt er een ontwerp Burgerbegroting voor Waalwijk uitgewerkt. Hierin wordt ook de inbreng van de inwoners uit het Burgerbegroting LAB en het Inwonerspanel Sprekend Waalwijk meegenomen. Voor het vervolg is 29 augustus in de raad gereserveerd voor behandeling van de Burgerbegroting. Dit betekent dat het ontwerp voor 2 juli ter besluitvorming aan het college wordt voorgelegd. Er staat nog een themaaftend in het college gepland voor 20 mei.</p> <p>Conform hetgeen wat is in de thema-aftend van het college van 25 maart 2019 is afgesproken, maken we gebruik van het Antwerpens model om tot een Waalwijkse Burgerbegroting te komen. Dit betekent dat we uitgaan van een € 1.000.000 Burgerbegrotingsbudget per jaar. Omdat het</p>				

echt een andere werkwijze is door de hele organisatie heen, vraagt het project ook een projectleider en een werkbudget. Kijkend naar andere gemeenten die werken met een Burgerbegroting gaan we voorslagnog uit van € 100.000 voor 1 fte projectleider (lieft gecombineerd met projectmedewerker) en € 50.000 werkbudget. Als het college en de raad dit najaar positief besluiten ten aanzien van de Burgerbegroting kunnen we in 2020 het interactief proces met inwoners doorlopen ten behoeve van de Burgerbegroting 2021. Dit betekent concreet:

- 2020 en 2021 € 100.000 voor kosten projectleider en € 50.000 werkbudget;
- 2021 € 1.000.000 Burgerbegrotingsbudget.

Het voorstel is om deze kosten te dekken uit de Beleidsreserve.

Met de burgerbegroting krijgen inwoners de mogelijkheid om de plus te bepalen, om te bepalen waar en hoe er extra geïnvesteerd moet worden. Vanuit het kader om de economische opbrengsten van de Noordkant A59 in te zetten voor het vergroten van de leefbaarheid aan de Zuidkant A59 stellen we voor om deze € 1.000.000 beschikbaar te stellen vanuit algemene reserve zolang deze middelen toereikend hiervoor zijn. Op deze manier bepalen inwoners ook echt de plus omdat er niet bezuinigd hoeft te worden om middelen vrij te maken voor de Burgerbegroting. Mocht de algemene reserve in de toekomst niet meer toereikend zijn. Dan stellen we voor om de € 1.000.000 van de Burgerbegroting te dekken uit reguliere middelen. Dit kan ook gefaseerd worden gedaan door steeds een gedeelte te dekken uit reguliere middelen en waar nodig aan te vullen uit de algemene reserve (zolang hier voldoende financiële ruimte hiervoor is). Indien we nu een € 1.000.000 voor de Burgerbegroting dienen vrij te maken, betekent dit in veel gevallen een bezuiniging op andere vlakken omdat het merendeel van het budget vast ligt door langlopende afspraken. De kosten voor de voorbereiding in de rest van 2019 kunnen uit reguliere middelen worden gedekt.

Wettelijk verplicht? NB: wet noemen	Niet verplicht, maar onontkoombaar	Keuzevrijheid
		Ja

Beoogde prestaties/effecten: Wat willen we bereiken?

Met de burgerbegroting krijgen inwoners de mogelijkheid om de plus te bepalen, om te bepalen waar en hoe er extra geïnvesteerd moet worden.

Investerings	n.v.t.
Personele consequenties	projectleider (voor 2 jaar)
Overige werkplekkosten	n.v.t.
Totale exploitatiekosten	zie voorstel

Onderwerp	Inzet POH (Praktijkondersteuner JGGZ) JGGZ bij huisartsenpraktijken in Waalwijk
Nummer	W.13
Team	TMAO
Productnummer/-naam	635 Maatwerk dienstverlening 18-

	Jaar van uitvoering en totale jaarlast			
Bedragen x € 1.000,-	2020	2021	2022	2023
Lasten	48	48	0	0
Baten				
Saldo	N 48	N 48	0	0
Korte toelichting m.b.t. ontwikkeling				
<p>In de regio Hart van Brabant worden in het kader van innovatie een aantal pilots uitgevoerd. Een van de pilots die aanwijsbaar effectief is (inhoudelijk en financieel) gebleken gaat over het verbinden van een praktijkondersteuner jeugd - GGZ (POH-er) aan huisartsenpraktijken. Deze praktijkondersteuner jeugd GGZ zorgt er voor dat huisartsen al vroegtijdig jeugdigen met GGZ – problematiek kunnen doorverwijzen naar de POH – er die vervolgens een diagnose kan stellen. In de meeste gevallen betreft het basis – GGZ – problematiek en kan worden volstaan met maximaal 5 à 8 gesprekken met de POH-er.. Er vindt dan geen verdere doorverwijzing naar een andere GGZ – aanbieder plaats. Indien de GGZ – problematiek bij een kind wel meer begeleiding of behandeling nodig heeft zal de POH – er ook doorverwijzen. Huisartsen zijn erg tevreden over de inzet van een POH-er specifiek voor jeugd GGZ omdat zij zelf maar beperkte tijd kunnen besteden aan de gesprekken met patiënten. Gezien het grote tekort op het jeugdhulpbudget en de lange wachtlijsten bij de GGZ – aanbieders is de inzet van POH – ers jeugd GGZ een belangrijke beheersmaatregel. In het Brabants Dagblad van 8 april 2019 is een noodoproep geplaatst van huisartsen waarin zij ook zelf aangeven dat zij met smart zitten te wachten op een oplossing. De gemeente Waalwijk is al in gesprek met PRO – RCH om te komen tot afspraken waarbij tevens de cofinanciering onderwerp van gesprek is. De functie wordt voorlopig tot en met 2021 gecontinueerd. De structurele invulling zal worden betrokken bij de evaluatie van team WIJZ.</p>				
Wettelijk verplicht? NB: wet noemen		Niet verplicht, maar onontkoombaar	Keuzevrijheid	
			Ja	
Beoogde prestaties/effeten: Wat willen we bereiken?				
<p>Snellere en efficiëntere doorverwijzing door huisartsen van jeugdigen met GGZ – problematiek. De basis – GGZ – vraagstukken worden opgepakt door de praktijkondersteuner. Indien er sprake is van zwaardere problematiek vindt een snelle verwijzing plaats naar een andere GGZ - aanbieder. Hierdoor verminderen de wachtlijsten bij GGZ – aanbieders en worden kosten bespaard. De evaluatie van de pilots in de regio Hart van Brabant (Hilvarenbeek en Tilburg) heeft al bewezen effectief te zijn.</p>				
Investeringsen	n.v.t.			
Personele consequenties	n.v.t.			
Overige werkplekkosten	n.v.t.			
Totale exploitatiekosten	n.v.t.			

Onderwerp	Instellen reserve duurzaamheid			
Nummer	W.14			
Team	Programmamanager Duurzaamheid			
Productnummer/-naam	957 Mutaties reserve beleidsveld 7			
	Jaar van uitvoering en totale jaarlast			
Bedragen x C 1.000,-	2020	2021	2022	2023
Lasten	1.000	0	0	0
Baten	1.000	0	0	0
Saldo	0	0	0	0
Korte toelichting m.b.t. ontwikkeling				
<p>De lokale, maar ook landelijke ambities betreft de energietransitie worden steeds duidelijker. Om in 2043 klimaatneutraal te zijn moeten gemeentes en regio's aan de gang. De gemeente is in eerste instantie in de lead om de energietransitie vorm te geven. Beleidsmatig en strategisch staan wij aan de lat om zoal de volgende zaken op te pakken:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Regionale energie strategie; • Grootchalige opwek van duurzame energie; • Verduurzaming van de huidige woningen; • Duurzame realisatie van nieuwe woningen; • Verduurzaming van gemeentelijk vastgoed; • Participeren in, en beoordelen van nieuwe innovaties; • Verduurzaming van industrieterreinen; • De warmtetransitie. <p>Vanuit de bovengenoemde opgaven komen projecten voort die grote ruimtelijke impact hebben. Met name de grootschalige opwek van energie (wind- en zonneparken) vragen om accurate begeleiding. Voorstel is om vanuit de algemene reserve € 1 miljoen te storten in een reserve duurzaamheid. In een nog verder uit te werken plan kunnen bestedingsvoorstellen duurzaamheid worden voorgelegd, bijvoorbeeld voor beleid en projectleiding energietransitie.</p>				
Wettelijk verplicht? NB: wet noemen	Niet verplicht, maar onontkoombaar		Keuzevrijheid	
			Ja	

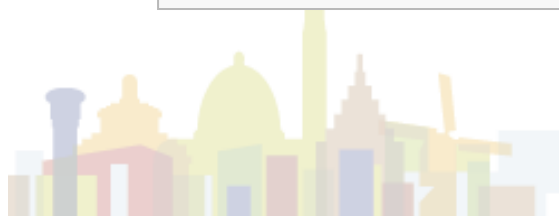
Beoogde prestaties/effeten: Wat willen we bereiken?	
Beleidsmatig, strategisch en qua uitvoering projecten inzetten op de bovengenoemde opgaven.	
Investerings	n.v.t.
Personele consequenties	n.v.t.
Overige werkplekkosten	n.v.t.
Totale exploitatiekosten	n.v.t.

Onderwerp	Reserve sport voorafgaand aan Kadernota sport			
Nummer	W.15			
Team	TSPO			
Productnummer/-naam	955 Mutaties reserves beleidsveld 5			
	Jaar van uitvoering en totale jaarlast			
Bedragen x € 1.000,-	2020	2021	2022	2023
Lasten	1.000	0	0	0
Baten	1.000	0	0	0
Saldo	0	0	0	0
Korte toelichting m.b.t. ontwikkeling				
<p>Voor het beleidsveld sport ontbreekt op dit moment een beleidskader. Het college wenst te komen tot een algehele kadernota sport. Daarin wordt voor de onderdelen buitensportaccommodaties, zwembaden, binnensportaccommodaties, sportbeleid / sportstimulering en tarieven het beleid uiteengezet.</p> <p>Voorafgaand aan het daadwerkelijk door de gemeenteraad vaststellen van een kadernota sport, spelen op korte termijn een aantal zaken (waaronder accommodatie SSC), die niet kunnen wachten op die nota. Om tot die tijd toch (extra) zaken m.b.t. sport geregeld te krijgen, is het voorstel om uit de algemene reserve € 1 miljoen te onttrekken en te storten in een (nieuwe) reserve sport.</p> <p>Uit deze reserve kunnen ook de (extra) kosten voor het opstellen van de kadernota sport worden gefinancierd.</p>				
Wettelijk verplicht? NB: wet noemen	Niet verplicht, maar onontkoombaar		Keuzevrijheid	

		Ja
Investeringen	n.v.t.	
Personele consequenties	n.v.t.	
Overige werkplekkosten	n.v.t.	
Totale exploitatiekosten	n.v.t.	

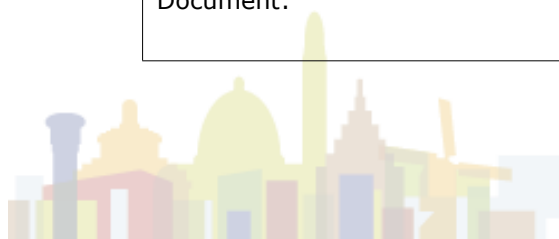
Onderwerp	Veiligheid: Leerstoel ondermijning			
Nummer	W.16			
Team	CSTR			
Productnummer/-naam	102 Openbare orde en veiligheid			
	Jaar van uitvoering en totale jaarlast			
Bedragen x € 1.000,-	2020	2021	2022	2023
Lasten	38	38	0	0
Baten				
Saldo	38	38	0	0
Korte toelichting m.b.t. ontwikkeling				
<p>Veiligheid: Leerstoel ondermijning</p> <p>Noord-Brabant kampt met een groot probleem. De onderwereld is stevig verweven met de bovenwereld en de bestrijding ervan verloopt stroef. 'NIET WEGKIJKEN MAAR AANPAKKEN!' typeert de houding van de drie Langstraatgemeenten. Toch ontbreekt een concrete gezamenlijke aanpak. Natuurlijk hebben we goede collegiale contacten waarbij de onderlinge lijntjes kort zijn. Mede uitgedaagd door de provincie, die vanuit het programma Veerkrachtig Bestuur heeft opgeroepen om na te denken over bestuurlijke innovatie en experimenten, is het idee ontstaan om een leerstoel ondermijning in te stellen (vooralsnog voor een periode van vier jaar). Het doel is te komen tot een wetenschappelijke onderbouwing van de inzet van wetgeving in relatie tot het beter effectief kunnen handelen, waardoor de aanpak van ondermijning wordt versterkt. Dit betekent, aan de hand van fieldlabs, praktijk en wetenschap met elkaar in verbinding brengen. In breed perspectief moet de leerstoel bijdragen aan het voorkomen en een effectieve aanpak van alle vormen van criminaliteit of vermenging van de onder- en bovenwereld die de reguliere maatschappij ondermijnen. Dit alles vanuit de overtuiging dat het de druppel is die de steen uitholt.</p> <p>De totale kosten voor bemensing en onderzoek bedragen naar schatting € 150.000 per jaar.</p> <p>Waalwijk wil voor een periode van 2 jaar een bijdrage leveren gelijk verdeeld over de deelnemende gemeente en in 50-50 cofinanciering met de provincie, tot een maximum € 37.500 per jaar. Na twee jaar willen wij de effectiviteit meten en op basis daarvan bij de Kadernota 2022 een</p>				

besluit nemen over een mogelijk vervolg.		
Wettelijk verplicht? NB: wet noemen	Niet verplicht, maar onontkoombaar	Keuzevrijheid
		Ja
Beoogde prestaties/effecten: Wat willen we bereiken?		
Wetenschappelijke onderbouwing van de inzet van wetgeving in relatie tot het beter effectief kunnen handelen, waardoor de aanpak van ondermijning wordt versterkt.		
Investeringskosten	n.v.t.	
Personele consequenties	n.v.t.	
Overige werkplekkosten	n.v.t.	
Totale exploitatiekosten	zie voorstel	

Titel document

Document:	omschrijving
-----------	--------------

Auteur:	Naam auteur / afdeling
Goedgekeurd door:	College van burgemeester en wethouders d.d.
Corsa document:	Z.....

Datum	Versie	Auteur	Omschrijving van de aanpassing

Inhoud

Inhoudsopgave	3
Inleiding	4
Samen Duurzaam Vooruit 2018-2022: collegeprogramma in ontwikkeling	5
Actualiseren begrotingspositie	8
Startpositie financieel	8
Beschouwingen voorafgaand aan de begroting	9
Onontkoombaarheden	12
Wensen	15
Financieel beeld na onontkoombaarheden en wensen	20
Reserves	22
Overzicht belangrijkste reserves	22
Algemene Reserve	23

Beleidsreserve.....	24
Reserve 4 programma's.....	25
Risicoreserve Sociaal Domein (voorheen: transities).....	25
Reserve grondexploitatie	26
Reserve onderwijshuisvesting.....	27
Nieuwe reserves	27
Risico's, verplichtingen en mogelijke verliezen.....	27
Exploitatierisico's	27
Grondexploitatierisico's.....	28
Verplichtingen en voorzieningen	29
Tarieven in de begroting 2020.....	29
De grote projecten in financiële zin	29
Besluitvorming	32
Bijlagen	33
Bijlage 1: Formulieren onontkoombaarheden.....	33
Bijlage 2: Formulieren wensen.....	45
Inhoud.....	69
Vooraf	71
1. Inleiding	71
2. hoofdstuk	72
Bijlage 1:	73

Vooraf

1. Inleiding

Bodytekst Verdana 9, regelafstand 1,5

Tussenkopjes Verdana 9 vet

2. hoofdstuk

Bodytekst Verdana 9, regelafstand 1,5

Tussenkopjes Verdana 9 vet

Bijlage 1:

